

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΓ' | ΑΘΗΝΑΙ· ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΪΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 9

ΜΙΑ ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΥΜΑ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΔΥΣΕΩΣ

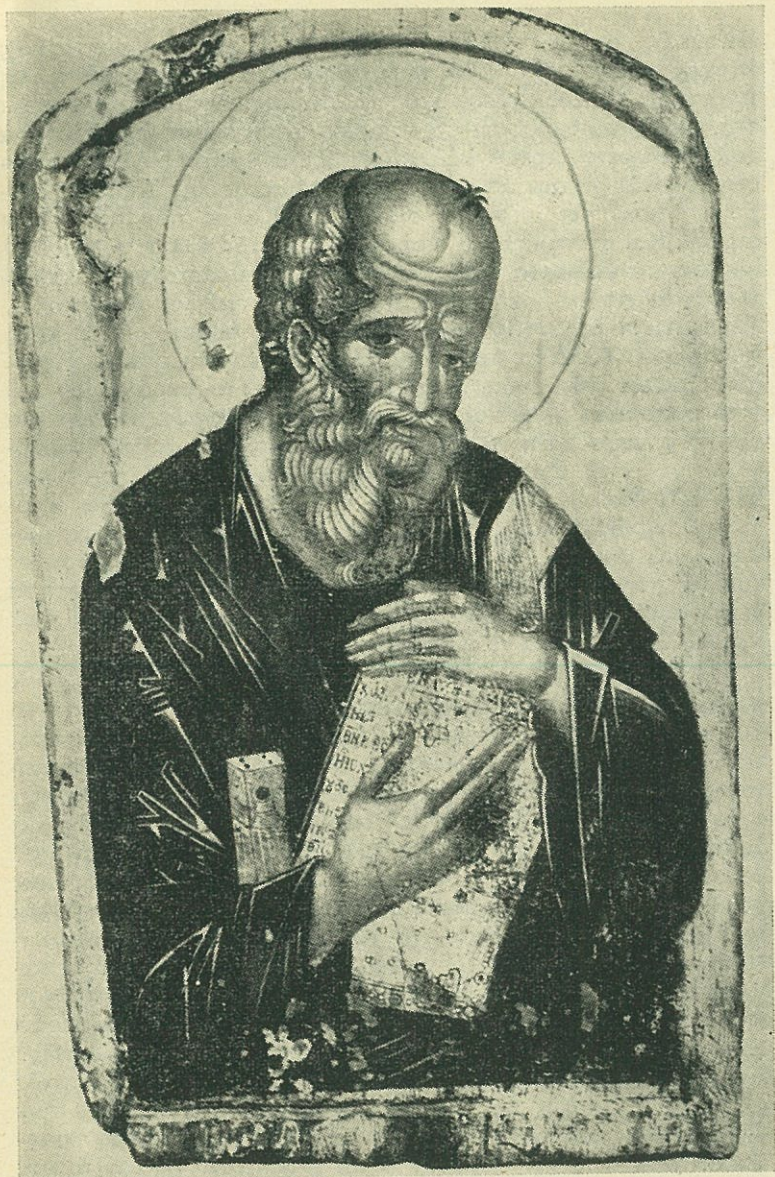
ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΙΘΟΥΣΑΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

Τὸ Βυζάντιο μᾶς ἀπέστειλε μιὰ πρόσκλησί του. Μᾶς ἐκάλεσε σὲ μιὰ ἐπίσκεψι ἔργων τέχνης ποὺ ὠργανώθηκε στὶς αἴθουσες τοῦ Ζαππείου. Ἐκθεσις βυζαντινῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ ἀναπαράστασις μιᾶς ζωῆς συνυφασμένης στενῶτατα μὲ τὴν παλαιὰ ἐποχή, τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν ἐκδήλωσι τῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντίου. Στὴν πρόσκλησι ποὺ μᾶς ἀπηύθυνε τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ποὺ ὠργάνωσε στὸ Ζάππειο τὴν μεγάλη αὐτὴ Ἐκθεσι Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ Τέχνης Εὐρώπης ἐσπεύσαμε ν' ἀνταποκριθούμε μὲ περιέργεια καὶ χαρὰ ταυτοχρόνως. Στὶς αἴθουσες καθὼς εἶχαν διαμορφωθῆ στὴν μεγαλύτερη πτέρυγα τοῦ Ζαππείου μεγάλου αἰσθανθήκαμε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς εἰσόδου μας νὰ μᾶς ἀγκαλιάζῃ ἡ ὑποβλητικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ἀληθινὴ τέχνη εἶναι ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ πραγματικὴ ζωὴ μιᾶς ἐποχῆς καὶ ἑνὸς λαοῦ ποὺ ἔζησε καὶ ἐδημιούργησε τὴν τέχνη καὶ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Τὸ παλαιοχριστιανικὸ πνεῦμα ἀνάμικτο μὲ τὸ νεώτερο ἑλληνοχριστιανικὸ καθὼς τὸ ἀντικρύσαμε εἰς τὰ ἐκθέματα τῶν εἰκόνων, τῶν χειρογράφων, τῶν συνθέσεων καὶ τῶν ἄλλων κειμηλίων μὲ τὴν σφραγίδα ὅλων τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, τῆς τέχνης της καὶ τοῦ λεπτοῦ πολιτισμοῦ. Στὸ πρῶτο ἀγκάλιασμα μὲ τὰ κατάπληκτα ἀπὸ θαυμασμὸ μάτια μας ἐδημιουργήθηκε ἡ ἀντίληψις τοῦ ποιοῦ μέσα σὲ ὀκτῶ ὀλόκληρους αἰῶνες, στὸ πέρασμα τῆς Βυζαντινῆς πνευματικῆς ὠλοκληρωμένης σχεδὸν ἐποχῆς. Ἐμειναν ἀμετάβλητοι καὶ σταθεροὶ οἱ τρόποι τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκφράσεως καὶ αἱ τεχνικαὶ παρ' ὅλες τὶς βαθιεῖς μετα-

βολές καὶ ἀλλαγές τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συστημάτων. Ἡ ἐμπεριστατωμένη προσοχή τοῦ συνόλου τῶν ἐκθεμάτων μᾶς ἔδωκε τὴν ἐντύπωσι τοῦ στενοῦ συνδέσμου τῶν κατὰ καιροῦς τεχνικῶν μὲ κανόνες πράγματι ἀμεταβλήτους, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι εἰς μίαν περίοδο συνεχῶς ἐναλλασσομένην καὶ μετασχηματιζομένην ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐποχῆς τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς πτώσεως αὐτῆς τὸ 1453 ὑπῆρχε μία γραμμὴ τῆς αἰσθητικῆς μὲ παραδόσεις πού εἶχαν διατηρηθῆ πιστὰ ἀπὸ τις οἰκογένειες τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ὑπεροχὴ τῆς βυζαντινῆς αὐτῆς τέχνης ἦταν κατάδηλη στὴν Πόλη, τὸ ἀρχαῖο Βυζάντιο. Καὶ ὑπῆρξε συντριπτικὴ ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆ μέσα στὸν μεσογειακὸ κόσμον τοῦ Μεσαίωνα. Τὴν θέσι τῆς αὐτῆν ὡς ἀνώτερη παγκόσμια πόλι ἐκράτησε ἡ Πόλις ἕως τὸ τέλος τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐνας δὲ ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς ὁμοιομορφίας τῶν αἰσθητικῶν ἐκηλώσεων, κατὰ τὴν γνώμη διακεκριμένων βυζαντινολόγων, ὑπῆρξε ἡ ὑπεροχὴ τῆς Κωνσταντινουπολίτικης τέχνης πού δημιουργήθηκε καὶ στὰ μοναστήρια βέβαια ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν ἰδεολογία τῶν στοιχείων πού κυριαρχοῦσαν στὴν εὐγενῆ καὶ πολιτισμένη κοινωνία τοῦ Βυζαντίου, στὴν ἀριστοκρατία τῆς. Δὲν ἦταν ψυχρὴ ἔμπνευσις καὶ ἐπιμελημένη ἐκτέλεσις τὰ ἔργα αὐτὰ τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἄλλ' οἱ γραμμὲς καὶ ἡ σύνθεσις τοὺς εἶχαν μιὰ βαθειὰ ριζωμένη ζωὴ, ἕνα ἀληθινὸ βίωμα πού ἦταν ἡ ἀλύγιστη καὶ αἰώνια ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου. Καὶ εἰς τὴν διαπίστωσι αὐτῆ ἐκδηλώνεται ἡ διαφορὰ τῶν ἔργων τῆς πραγματικῆς βυζαντινῆς τέχνης ἀπὸ τὰ ἄλλα ἀνάλογης μορφῆς ἔργα μὲ ψυχρὰν τὴν ψυχὴν τους.

* * *

Ἄλλ' ὅς ἐπισκεφθοῦμε λεπτομερῶς τὴν σημαντικὴν πράγματι ἔκθεσι τοῦ Ζαπτείου. Τὸν τίτλον αὐτὸν «Βυζαντινὴ Τέχνη—Τέχνη Εὐρωπαϊκὴ» ἐπέλεξε ὄχι τυχαῖα τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης πού ὠργάνωσε τὴν ἔκθεσι αὐτή. Ἠθέλησε μὲ τὸν τίτλον αὐτὸν νὰ προβάλλῃ καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν πλευρὰ τῆς βυζαντινῆς τέχνης καθὼς καὶ τὴν γόνιμη παρουσία τῆς στὴ τέχνη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Γενικώτερα τὸ Συμβούλιον ἐπέδιδε εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ προγράμματός του νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν κοινότητα τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν παραδόσεων τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Στὴν προσπάθεια τῆς προβολῆς αὐτῆς ἡ Ἑλλάς ὡς συνέχεια καὶ κληρονόμος τοῦ Βυζαντίου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Ἡ παράδοσις τῆς ὑπῆρξε ἡ ἀφετηρία καὶ τὸ βᾶθρον τῶν ἀναλόγων παραδόσεων καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ λαῶν. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἐκθέματα τῆς

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος. Εἰκὼν Ἱ. Μονῆς Πάτμου.

(Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὴν Βυζαντινῆς Τέχνης)

έλληνικῆς τέχνης, παλαιοχριστιανικῆς καὶ ἑλληνοχριστιανικῆς ἐποχῆς, φέρουν μιὰ ἰδική τους σφραγίδα ποὺ καθηλώνει τὴ προσοχή, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν θαυμασμό τοῦ ἐπισκέπτου τῆς. Νὰ ἀπαριθμήσουμε τὰ ἐπτακόσια καὶ πλέον ἐκθέματα τὰ τακτοποιημένα, πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ, μὲ ἐξαιρετικὴ καλαισθησία θὰ εἶναι βέβαια ἀδύνατον. Θὰ σταματήσουμε ἀπλῶς εὐλαβικοὶ ἐπισκέπτες μπροστὰ σ' ἓνα ἀριθμὸ ἐκ τῶν ἐκθεμάτων αὐτῶν. Καὶ θὰ πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ἐκ τῶν πρώτων ἐντυπώσεών μας ὅτι τὰ ἐκθέματα ποὺ ἀπέστειλαν αἱ εὐρωπαϊκῆς ἀλλὰ καὶ μερικῆς ἀνατολικῆς ἀκόμη χῶρες εἶναι ἄξιες πολλοῦ θαυμασμοῦ. Τὸ Βατικανὸν ἀντιπροσωπεύθηκε στὴν ἐκθεσι γιὰ πρώτη ἴσως φορὰ. Ἄλλὰ θὰ πρέπει νὰ σημειώσωμεν τὴν ἐκπροσώπησι στὴν ἐκθεσι τῆς βυζαντινῆς τέχνης τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ἀπὸ ποσοτικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ποιοτικῆς ἀπόψεως. Ἡ Αὐστρία μὲ τὴν θαυμασίαν εἰκόνα τῆς Αὐτοκρατείας Ἀδριανῆς τεχνουργημένην ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν χρονολογίας, ὡς σημειοῦται, 551—600 ἔδωκε τὸ καλλιτεχνικὸ τῆς παρὼν μὲ δεῖγμα ἀξιολογον τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως. Τὰ ξυλόγλυπτα, τὰ μωσαϊκά, τὰ ὑφαντά, αἱ μεγαλοπρεπεῖς συνθέσεις ἀπὸ μωσαϊκά καὶ τὰ παλῆὰ πολῦτιμα εἰκονογραφημένα καλλιτεχνικώτατα χειρόγραφα κατέχουν μιὰ θέσι στὸ σύνολο τῆς ἐκθέσεως ποὺ προκαλεῖ ξεχωριστὸ τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἡ καθαρῶς βυζαντινὴ τέχνη, ποὺ διατήρησε παρ' ὅλες τὶς περιπέτειες καὶ τὶς πολιτικῆς καὶ τὶς κοινωνικῆς ἐξελίξεις του τὸ Βυζάντιο πρὸ καὶ μετὰ τὴν κατάρρευσι τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ἀριστοκρατίας του, διατηρεῖ ἀναμιβόλως τὴν ὑπεροχὴ τῆς σὲ ὅλες τὶς ἐκδλώσεις τῆς τὶς συνδεδεμένες μὲ τὴν ὀρθόδοξη θρησκεία, κρατεῖ τὸν ἐπισκέπτη σὲ μιὰ δικαιολογημένη βέβαια ἀνάτασι. Τὰ ὑπατικά δίπτυχα τοῦ Ἰουστίνου τὸ 590 καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ 520, οἱ μαρμάρινες θρησκευτικῆς ἀνάγλυφες παραστάσεις σὲ μικρογραφικὴ μορφή, ἡ Θεοτόκος ἡ Ὁδηγήτρια ποὺ κρατεῖ στὰς ἀγκάλας τῆς τὸν Χριστὸ ὄχι ὡς βρέφος ἢ νήπιον ἀλλ' ὡς σὲ μιὰ προχωρημένη παιδικὴ ἡλικία, ἡ μεγαλοπρεπὴς ἀπὸ μωσαϊκὸ σύνθεσις τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Μανασῆ, ἡ Παναγία ἡ Πελαγωνίτισσα μὲ τὸ θεῖο βρέφος εἰς τὴν ἀγκαλιά τῆς καὶ ἓνας ἀριθμὸς εἰκόνων ἀγίων ἀπὸ μάρμαρο, μωσαϊκὸ ἢ ἀπὸ χρωστήρα βυζαντινῶν καλλιτεχνῶν, καθὼς καὶ τὰ χειρόγραφα μὲ τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὶς ὁμιλίαις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου συνθέτουσαν μιαν πρώτην ἀμυδρὰν ἔστω ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ ὅγκου καὶ τῆς ποιότητος τῆς παλαιᾶς καὶ νέας ἑλληνοχριστιανικῆς βυζαντινῆς τέχνης ποὺ μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἐξελίξεως τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ τῆ πνευματικῆς Εὐρώπης διατηρεῖ

ἀκατάλυτα τὰ πρωτεῖα. Τὴν πρώτη αὐτῆ ἐντύπωσι συμπληρώνει ἡ μονὴ Παντοκράτορος τοῦ ἁγίου Ὁρους μὲ τὴν ἀποστολὴ τῆς δέκα εἰκόνων ποὺ εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστες γιὰ τὸ μεγάλο κοινὸ καθὼς καὶ τὰ ἱστορικὰ Μουσεῖα τῆς Λευκωσίας μὲ χρυσᾶ βραχιόλια τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος καὶ τὸ Μουσεῖο τῆς Κρήτης μὲ χρυσᾶ νομίσματα καὶ κοσμήματα. Ἀπὸ τὰ χειρόγραφα τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς ἐποχῆς ποὺ περιλαμβάνονται μέσα εἰς τὰ ἐκθέματα τοῦ Ζαπτείου θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι γιὰ πρώτη φορά τὸ μοναστήρι τῆς Πάτμου στέλνει γιὰ νὰ ἐκτεθοῦν ἔξω ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ χῶρο τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου τῆς Ἀποκαλύψεως χειρόγραφα καὶ εἰκόνες τοῦ ἑβδόμου καὶ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Ἐπίσης ἀξιόλογη εἶναι καὶ μία σειρά σπάνια χειρόγραφα καὶ εἰκόνες ἐξαιρετικῆς τέχνης ποὺ ἐστάλησαν καὶ μετεφέρθησαν μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἀφίξεως τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Βενεδίκτου ἀπὸ τὴν ἁγίαν Πόλιν.

* * *

Ἡ συμμετοχὴ τῶν ξένων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν προκαλεῖ ζοηρὰν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐπισκέπτη τῆς ἐκθέσεως. Καὶ δὲν συνεπληρώθη ἀκόμη ἡ ἀποστολὴ ὅλων τῶν ἐκθεμάτων. Ὅλες οἱ χῶρες τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὴν ἐκθεσιν αὐτὴν τοῦ Ζαπτείου. Ἐξαιρέσιν ἀποτελεῖ ἡ Τουρκία ποὺ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἐδήλωσε κατηγορηματικὴν ἀρνησιν. Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία ἀντιπροσωπεύονται μὲ τὸν μεγαλύτερο ἀριθμὸν ἔργων Βυζαντινῆς τέχνης. Καὶ ἡ τέχνη τῶν ἐκθεμάτων αὐτῶν παρουσιάζει τὴ στενωτέρη συγγένεια πρὸς τὴν τέχνην τοῦ Βυζαντίου. Εἴκοσι ἕξ Ἰταλικὲς πόλεις θὰ ἀποστείλουν καὶ ἔχουν ἀποστείλει ἤδη ἔργα των. Μοναδικῆς σημασίας εἶναι ἀσφαλῶς ἡ συμμετοχὴ τοῦ Βατικανοῦ ποὺ γιὰ πρώτη φορά μετέχει σὲ ἐκθεσιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. Ἡ Βάπτισις τοῦ Κυρίου, ἡ Σταύρωσις, καὶ τρεῖς ἅγιοι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα δείγματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης τοῦ Βατικανοῦ. Ἡ Σταυροθήκη τοῦ Ἑλληνος λογίου Βησσαρίωνος ἔργον ἐξαιρετικῆς λεπτότητος καὶ τέχνης. Ἡ Ἰταλικὴ βίβλος — τὸ Εὐαγγελιστάριον — ἀπὸ τὰ ὀλίγα διασωζόμενα χειρόγραφα τοῦ εἴδους τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἀπὸ τῆς σπανιώτερας καὶ ἀξιολογότερας. Ἡ Γιουγκοσλαβία ἀμιλλᾶται εἰς τὰ ἐκθέματα μὲ τὰ ὁποῖα συμμετέχει εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Ζαπτείου. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, ἡ ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ, ἡ εἰς Ἄδου κάθοδος, ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ματθαίου, οἱ κουβερτουῖρες πολυτίμων χειρογράφων καὶ πλῆθος ἄλλο ἐκθεμάτων μαρτυροῦν τὸν στενωτάτο δεσμὸν δύο μεγάλων ὀρθοδόξων κρατῶν. Ἡ Παναγία ἡ

Δεομένη τῆς Γερμανίας φέρνει εἰς τὴν μνήμην τὴν ἀνάλογη εἰκόνα ποῦ διασώζεται εἰς τὴν παλαιὰν βυζαντινὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν. Ὁ ἑφιππος πολεμιστῆς ἅγιος Γεώργιος ἀξιολόγον ἔργον ποῦ ἐστάλη μεταξύ ἄλλων ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, καθὼς ἀξιοσημείωτα ἐπίσης εἶναι τὰ τέσσαρα χειρόγραφα Εὐαγγέλια τῆς ἰδίας προελεύσεως. Ἡ Σουηδία δὲν ἐστέρησε καὶ αὐτὴ τὴν παρουσία της ἀπὸ τὴν ἔκθεσι τῆς βυζαντινῆς τέχνης μὲ τὴν περίφημη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορος. Ἡ Αὐστραλία ἐπροθυμοποιήθηκε νὰ στείλῃ κι' αὐτὴ δείγματα ἔργων τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἐφ' ὅσον δὲ ὠρίσθηκε δίμηνος ἡ διάρκεια τῆς ἐκθέσεως ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι καὶ ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς θὰ μετὰσχουν στὴν ἔκθεσι στέλνοντας εἰκόνες, χειρόγραφα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ποικίλης μορφῆς ἀλλὰ βυζαντινῆς τέχνης. Ἐνα ἀπὸ τὰ διαφόρου μορφῆς ἀντικείμενα, ποῦ περιλαμβάνεται στὰ σημερινὰ ἐκθέματα, ἰδιαίτερη προκαλεῖ τὴν προσοχὴ τοῦ ἐπισκέπτη, ἓνα περίεργο ἑλληνικῆς βυζαντινῆς τέχνης κτένι.

* *

Ἡ συγκέντρωσις τῶσων ἐκθεμάτων Βυζαντιζῆς τέχνης στὸ μέγαρον τοῦ Ζαπτείου ξαναζωντανεῖε στὴν σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἐπισκέπτου τῆς ἐκθέσεως τὸ Βυζάντιο ὑπὸ ὅλες τὶς μορφὰς καὶ ἐκδηλώσεις του. Ὁλος ὁ παλαιότερος δυτικὸς χριστιανικὸς μεσαίωνας ὡς τὸν ἐνδέκατο αἰῶνα εἶχε ἐστραμμένη τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του στὸ Βυζάντιον γιατί τὸ θεωροῦσε τὸ σπουδαιότερο καὶ σημαντικώτερο πνευματικὸ κέντρο τοῦ τότε κόσμου. Εἶχε τὸ Βυζάντιο στὰ ἐπτακόσια περίπου χρόνια τῆς πρώτης χριστιανικῆς χιλιετηρίδος τὴν ἡγετικὴν θέσι στὴν τέχνη σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς της. Καὶ ἡ ἀκτινοβολία τῆς βυζαντινῆς τέχνης στὴν Δύσι ξεπερνοῦσε τὰ ὄριά της πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Στὸν βορρᾶ ὡς τὴν Μόσχα, στὸ Νοβγορόδ, στὸ νότο ὡς τὸ Σουδὰν ἐπιβληθεῖσα ὄχι ἀπὸ κατὰκτῆτάς ἀλλὰ πνευματικὰ μὲ τὴν ὑπέροχὴ της. Στὴν ἔκθεσι τοῦ Ζαπτείου ἡ ἑλληνικὴ χριστιανικὴ ψυχὴ ἰδιαιτέρως στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ παλαιοῦ προχριστιανικοῦ καὶ ἑλληνοχριστιανικοῦ Βυζαντίου, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης του, αἰσθάνεται μιὰ ἱερὴ συγκίνησι. Ἐνα θρησκευτικὸ ἱερὸ δέος ἀγκαλιάζει τὸν κάθε Ἕλληνα ἐπισκέπτη. Καὶ εὐλογεῖ τὴν ἔμπνευσι τῆς ὀργανώσεως τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐκθέσεως ποῦ στάθηκε μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ ἀναβαπτισθῇ ἡ ἑλληνικὴ ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλη ὀρθόδοξη χριστιανικὴ ψυχὴ σὲ μιὰ βυζαντινὴν κολυμβήθρα ποῦ ἔχει τὴν θεία εὐλογία στὰ ζωηφόρα νάματά της.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Η ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

«Ἀναστάσεως ἡμέρα καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει καὶ ἀλλήλους περιπτυξώμεθα. Εἴπωμεν· ἀδελφοί, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει...».

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἐφύλαξε πιστῶς τὸ παλαιοχριστιανικὸν πνεῦμα, ἐορτάζει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ὡς τὴν μεγάλην ἐορτὴν καὶ πανήγυριν. Ὡς λέγει ὁ γερμανὸς καθηγητῆς Χάιλερ (Heiler), «ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ζῆ ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως. Πᾶσα Κυριακὴ εἶναι δι' αὐτὴν μία ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως. Μάλιστα πᾶσα τελετουργία τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι κατ' οὐσίαν μία πασχαλινὴ λειτουργία». Δι' αὐτὸ ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως διαποτίζει τὰ πλεῖστα τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας μας. Θὰ ἀναφέρωμεν μερικὰ παραδείγματα.

Χαρακτηριστικὸς ἐν πρώτοις εἶναι ὁ κανὼν τῆς Ἀναστάσεως Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὁ κανὼν οὗτος περιέχει ἀναστασίμους ὕμνους ἐκ τῶν ὠραιωτέρων, οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον: «Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν, γῆ δὲ ἀγαλλιástῃ, ἐορταζέτω δὲ κόσμος, ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος! Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος». Δι' αὐτὸ «νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια· ἐορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ, ἐν ἧ ἔστερέωται».

Ὁλόκληρος ἡ περίοδος τοῦ «Πεντηκοσταρίου» τονίζει καὶ ἐξαιρεῖ τὴν χαρὰν διὰ τὴν Ἀνάστασιν καὶ καλλιεργεῖ τὴν χαρὰν ταύτην εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ τὴν συναισθανθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν βαθύτερον καὶ νὰ τὴν καταστήσουν διαρκές καὶ μόνιμον κτῆμα καὶ ἐφόδιον τῆς ζωῆς των (Περιοδικὸν «Ἐφημέριος», ἔτος 1959, σελ. 276).

Ἐπειτα καὶ ἐκάστη Κυριακὴ τοῦ ἔτους εἶναι κατὰ τὴν παλαιοχριστιανικὴν παράδοσιν ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία «κατὰ τε τὸν ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου καὶ τὴν πρωϊνὴν ἀκολουθίαν τῆς Κυριακῆς, τὸν λεγόμενον

Ἐπισημασθέντες ὅτι «Ὁρθρον, καὶ τὴν ἐπακολουθοῦσαν θείαν Λειτουργίαν ἀνυμνεῖται μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς καὶ μεγάλης ἐξάρσεως» (Π. Ἰ. Μπρατσιώτου, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, περιοδ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1953, σελ. 129). Τὴν ἐσπέραν ἐκάστου Σαββάτου ψάλλομεν μὲ τὴν σειρὰν τῶν τοὺς ἀπαραμίλλους εἰς ποίησιν καὶ μουσικότητα ἐσπερινοὺς ἀναστασίμους ὕμνους τῆς «Ὀκτωήχου». Τὴν πρῶταν δὲ τῆς Κυριακῆς, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ὀρθρινῶν ἀναστασίμων ὕμνων, τοὺς ὁποίους πάλιν ψάλλομεν κατὰ σειρὰν ἐκ τῆς «Ὀκτωήχου», ἀναγινώσκειται εἰς τὰ «Ἐωθινά», ἡ ἀγιογραφικὴ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων τῆς Ἀναστάσεως μὲ τὴν σειρὰν, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἀπαγγέλλεται ὁ πασχαλινὸς ὕμνος «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι» καὶ οἱ πιστοὶ ἀσπάζονται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μὲ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἁγίαν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως. Ἐπὶ τῇ βάσει τέλος τῶν «Ἐωθινῶν» εὐαγγελικῶν περικοπῶν ἔχουν ποιηθῆ ἀπὸ εὐσεβεῖς βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας (Λέοντα τὸν Σοφὸν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Ζ') τὰ ἀναστάσιμα «Ἐξαποστειλάρια» καὶ τὰ «Ἐωθινὰ Δοξαστικά», τὰ ὁποῖα ψάλλονται πρὸ τῶν «Αἰνῶν», τὰ πρῶτα, καὶ εὐθὺς μετ' αὐτοὺς τὰ δευτέρα, καὶ τὰ ὁποῖα μὲ πολλὴν τέχνην καὶ συντομίαν ἐπαναλαμβάνουν τὰς εὐαγγελικὰς ἀφηγήσεις περὶ τῆς Ἀναστάσεως, αἱ ὁποῖαι μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν δύνανται νὰ ἐντυπωθοῦν περισσότερο εἰς τὸν νοῦν τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ νὰ διεγείρουν τὰ ἀνάλογα συναισθήματα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν (Περιοδ. «Ἐφημέριος», ἔτος 1959, σελ. 277).

Εἰς τὴν «Παρακλητικὴν» ἢ «Ὀκτωήχον», τῆς ὁποίας ἡ χρησιμοποίησις ἄρχεται μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἀνακυκλοῦται ἐντὸς 8 ἑβδομάδων ἢ ἐξῦμνησις τῆς Ἀναστάσεως εἰς ὀκτὼ ἤχους, ἓνα καθ' ἑβδομάδα. Ἰδιαίτερος εἰς τοὺς ὕμνους τῆς Ὀκτωήχου ἐξαιρεται ἡ χαρὰ καὶ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἀνέβλυσεν ἐκ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἴδου χαρακτηριστικοὶ τινες ὕμνοι ἐκ τῆς Ὀκτωήχου: Κατὰ τὸν ἐσπερινὸν τοῦ Σαββάτου τοῦ α' ἤχου ψάλλομεν: «Εὐφράνθητε, οὐρανοί, σαλπίζατε τὰ θεμέλια τῆς γῆς, βοήσατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην. Ἴδου γὰρ ὁ Ἐμμανουὴλ τῷ Σταυρῷ προσήλωσε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ζῶν ὁ

διδούς θάνατον ἐνέκρωσε, τὸν Ἀδὰμ ἀναστήσας ὡς φιλόνητος». Εἰς τὸν ὄρθρον τῆς Κυριακῆς τοῦ β' ἡχοῦ ψάλλομεν: «Χαίρετε λαοὶ καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Ἄγγελος ἐκάθησεν εἰς τὸν λίθον τοῦ μνήματος. Αὐτὸς ἡμᾶς εὐηγγελίσατο εἰπών· Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου καὶ ἐπλήρωσε τὰ σύμπαντα εὐωδίας· Χαίρετε λαοὶ καὶ ἀγαλλιᾶσθε». Εἰς τὸν ἑσπερινὸν τοῦ γ' ἡχοῦ ψάλλομεν: «Πεφώτισται τὰ σύμπαντα τῇ ἀναστάσει σου, Κύριε, καὶ ὁ Παράδεισος πάλιν ἠνέωκται, πᾶσα δὲ ἡ κτίσις ἀνευφημοῦσά σε ὕμνον σοι καθ' ἐκάστην προσφέρει». Ἐν τῷ ἑσπερινῷ τοῦ ὀγδόου ἡχοῦ, τοῦ λεγομένου πλαγίου δ', ψάλλομεν: «Ψαλμοὺς καὶ ὕμνοις δοξολογοῦμεν, Χριστέ, τὴν ἐκ νεκρῶν σου ἀνάστασιν, δι' ἧς ἡμᾶς ἠλευθέρωσας τῆς τυραννίδος τοῦ Ἄδου καὶ ὡς Θεὸς ἐδωρήσω ζωὴν αἰώνιον καὶ τὸ μέγα ἔλεος» (Π. Ἰ. Μπρατσιώτου, ἐνθ' ἄνωτ.).

Ἐκ τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶναι διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὄχι μόνον ἡ φωτεινὴ κορυφὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ἑξοχὴν χαροποῖον κέντρον ὀλοκλήρου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1-5

ΕΚΑΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΔΡΧ. 300

Πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖά μας, ἀποστέλλονται δὲ καὶ ταχυδρομικῶς ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΕ Ο ΠΑΠΙΣΜΟΣ

Δ'.

Κοντὰ εἰς ὅσα ἄτοπα καὶ ἀσεβῆ ἐπινοήματα ἐφεῦρεν ὁ Παπισμός, θὰ προσθέσωμεν καὶ μερικὰ ἄλλα, ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν ὀλίγα. Ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται τηλαυγῶς ὅτι ὁ Παπισμὸς εἶνε μιὰ οἰκτρὰ παραμόρφωσις καὶ κιβδηλία τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὁποίας θεμέλιον εἶνε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ «ἀφελότης τῆς καρδίας», καὶ ὄχι ἡ στυγνότης καὶ ἡ πονηρία.

Κατ' αὐτόν, ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε πλέον ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὁ Πάπας. Αὐτὸς εἶνε ὁ μέγας Ἄρχων, αὐτὸς εἶνε ὁ μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἐνῶ κατὰ τὴν Γραφὴν ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ μόνος μεσίτης ἀνάμεσα εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος «Εἷς Θεός, καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων» (Α' Τιμ. β', 5).

Λοιπὸν, τὰ κίνητρα τῶν λόγων καὶ πράξεων τοῦ Ποντίφηκος τῆς Ρώμης δὲν εἶνε «ἡ ἀγάπη καὶ πρὸς κοινὴν σωτηρίαν ζῆλος», ὡς διακηρύττει συχνὰ οὗτος, ἀλλὰ ἡ ἐπιδιώξις τῆς δόξης τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ αἱ ἀνθρώπιναί ἐπιθυμίαι.

Ἄς προσθέσωμεν καὶ μερικάς ἄλλας ἀλλοκότους ἐπινοήσεις τοῦ Παπισμοῦ: Τοιαῦται εἶνε τὰ Συγχωροχάρτια, φυσικὸν ἐπακολούθημα τοῦ Καθαρτηρίου, ἡ παραποίησης τοῦ Εὐχελαίου, καθὼς καὶ ἡ ὑποκρευτικὴ ἀγαμία τῶν ἱερέων γενικῶς, παρ' ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τίτον «τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα καταστήσης πρεσβυτέρους, εἰ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστὰ» (Τίτ. α', 5). Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν οἱ ἱερωμένοι ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ νυμφεύωνται, ἡ δὲ Α'. Οἰκουμ. Σύνοδος ἐπιτρέπει εἰς τοὺς κληρικοὺς νὰ ἔρχωνται εἰς γάμου κοινωνίαν, καὶ τοῦτο τηρεῖται μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἀπὸ τὰ πλέον ἀπαίσια χαρακτηριστικὰ τῶν παπικῶν εἶνε ἡ μανία τοῦ προσηλυτισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐνεργοῦν μὲ πάντα τρόπον. Ὁ σοφὸς Ἀδαμάντιος Κοραΐς γράφει διὰ τοὺς παπικοὺς ὅτι «ἐσπούδαζαν, κατὰ τὴν μανιώδη των συνήθειαν, νὰ κάμνωσι τοὺς Γραικοὺς προσηλύτους τῆς παπικῆς κυριαρχίας». Ὁ ἴδιος λέγει ὅτι διὰ νὰ προσηλυτίζουν τοὺς ἀφελεῖς, μηχανεύονται διάφορα θεατρικὰ ἐφευρήματα, ὅπως εἶνε ἡ λατρεία τῆς καρδίας τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ καρδιολατρεία τοῦ Ἰησοῦ, γράφει ὁ Κοραΐς, ἐγεννήθη περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀπὸ Ἰησοῦτην, ὅστις τὴν εἶχε παραλάβειν ἀπὸ πνευματικοθυγατέρα του καλογοραΐ-

αν. Εἰς αὐτὴν προσετέθη (πάλιν ἀπὸ Ἰησοῦταις) ἡ καρδιολατρεία τῆς Μαρίας, καὶ δὲν ἔμεινε πλέον παρὰ νὰ καταμελίσῃ καὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν Μαρίαν καὶ νὰ εἰσάξῃσιν εἰς τὸν χριστιανισμὸν τόσας νέας λατρείας, ὅσα μέλη εἶχεν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ πανάχαρτος αὐτοῦ μήτηρ, ἡ Μαρία». Καὶ προσθέτει «Ὅπως ἂν κριθῶσιν, οἱ Ἰησοῦται εἶνε δι' ἡμᾶς φοβεροί, καὶ τούτους πρέπει νὰ προσέχωμεν. Διὰ νὰ καταλάβετε, φίλοι ὁμογενεῖς, τί εἶνε ἱκανοὶ νὰ πράξῳσιν εἰς τὴν ἐλευθερωμένην Ἑλλάδα, συλλογίσθητε τί ἔκαμναν ὅτε ἡ Ἑλλάς ἐτυραννεῖτο ἀκόμη. Δύο ἢ τρία ἔτη πρὸ τῆς πρώτης καταστροφῆς τῆς Ρώμης Ἰησοῦτης, ὁ πατήρ Φ. ὅστις εἰσέβασεν εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ἑτεροθρήσκων ἀδελφῶν μας τὴν Καρδιολατρείαν τῆς Μαρίας, κ' ἐδίδαξε τὴν νέαν ταύτην εὐλάβειαν μὲ τόσῃν θεοβλάβειαν, ὥστε πολλοὶ νέοι καὶ πολλαὶ νέαι, ἀπαρνούμενοι τὸν κόσμον, κατέφυγαν εἰς τὴν Καρδιολατρείαν, ὡς μόνην ἀγκυραν τῆς σωτηρίας των». Καὶ παρακάτω λέγει ὅτι οἱ παπικοὶ μετεχειρίσθησαν δύο μέσα, διὰ νὰ σπείρῳσι τὸ μῖσος τῶν ἀρνησιθρήσκων Γραικῶν πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους : «Τὸ πρῶτον ἦτο, λέγει, νὰ αὐξάνῳσι τὴν ποίμνην των, σύροντες ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας ὄσους ἐδύναντο νὰ πλανήσωσι, μὲ πολὺ πλειότερον ζῆλον, ὅσον χρεῖα εἰς ἐπιστροφὴν Ἰουδαίων ἢ Τούρκων. Τοῦτο δὲν τοὺς ὠφέλησε πολὺ, διότι δὲν ἤθραν εἰς ἡμᾶς τόσῃν ἠλίθιον εὐκολίαν, ὅσην ἔδειξαν οἱ κακοδαίμονες Ἀρμένιοι. Ἐμεταχειρίσθησαν λοιπὸν τὸ ἄλλο μέσον, αὐξάνοντες τὸ Τυπικὸν αὐτῶν μὲ ἱεροπραξίας δραματικὰς, ἀνομοίας τοῦ Ἀνατολικοῦ τύπου, πληροφοροῦμενοι ὅτι τῆς τοιαύτης ἀνομοιότητος ἡ αὐξήσις ἔμελλε φυσικὰ ν' αὐξήσῃ καὶ τὴν ἀπὸ τοὺς Ἀνατολικούς ἀποστροφὴν».

Αὐτὰ τὰ γράφει ὁ σοφὸς Κοραΐς εἰς τὰ Προλεγόμενα τῶν «Ἀτάκτων» του, ἡ δὲ γνώμη του διὰ τοὺς παπικοὺς ἔχει δι' ἡμᾶς μεγάλην σημασίαν, διότι δὲν ὑπῆρξε κανεὶς φανατικὸς Ὀρθόδοξος, ἀλλὰ μᾶλλον ἦτο πνεῦμα ὀρθολογιστικὸν καὶ θετικόν, ἀφοῦ ἦτο καὶ ἰατρός. Δι' αὐτό, καλὸν εἶνε νὰ ἀναφέρωμεν παρακάτω μερικὰ ἀκόμη ἀπὸ ὅσα ἔγραψε διὰ τοὺς παπικοὺς. Ἀφοῦ ὁμιλεῖ διὰ τὴν παρακμὴν τοῦ κλήρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ Βυζαντίου, προσθέτει «Καὶ ἂν τὸ δίκαιον ἀπαιτῆ νὰ ὁμολογήσωμεν τὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ἑτεροδόξους ὠμολογημένον, ὅτι καὶ μοναχοὶ καὶ ἱερωμένοι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, παραβαλλόμενοι μὲ τοὺς τότε καὶ τοὺς μετέπειτα Πάπας, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς τῆς Δυτικῆς, πρέπει νὰ λογίζωνται ἄγιοι». Ὅμιλῶν διὰ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τοῦ Βυζαντίου, λέγει : «Οἱ τότε Γραικοί, ἂν καὶ πολὺ μακρυσμένοι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σοφίαν, ἦσαν ὅμως καὶ ἐκρίνοντο δικαίως σοφώτατοι, παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς Σταυροφόρους. Ἄν δὲν ἔγραφαν ὡς οἱ παλαιοί, οὐδ' εἶχαν πλέον τεχνίτας ὁμοίους τῶν παλαιῶν, ἐσέβοντο καὶ τὰ μείναντα ὀλίγα λείψανα τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης

καὶ τέχνης, καὶ οὐδ' αὐτῆ των ἡ δεισιδαιμονία ἐξισώθη ποτὲ μὲ τὴν θεοβλάβειαν τῶν Δυτικῶν».

Διὰ τὴν ἀπέχθειαν ποῦ ἔδειξε κατὰ τὰ 1440 ὁ Ὁρθόδοξος λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀντιπροσωπευόμενος ἀπὸ τὸν ἁγ. Μάρκον τὸν Εὐγενικόν, διὰ τὴν ἔνωσιν μὲ τοὺς παπικοὺς, ἰδοὺ τί γράφει ὁ Κοραῆς, ποῦ εἶνε πολὺ σημαντικὰ διὰ τὰς πονηρὰς ἡμέρας ποῦ διέρχεται ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ ἔθνος μας, καὶ ἅς τὰ προσέξουν οἱ ἐπιπόλοιοι ποῦ ὀμιλοῦν μὲ ἐλαφρότητα ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ Παπισμοῦ. Λέγει λοιπόν, ὅτι ἡ ἐπιμιξία τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τοὺς Λατίνους, κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων τῆς βυζαντινῆς ἐπικρατείας (1204-1261), «φυσικὰ ἔπρεπε ν' αὐξήσῃ καὶ τὴν ἀμαθίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, καὶ τὴν ἀχώριστον αὐτῆς δεισιδαιμονίαν. Διὰ τὴν δεισιδαιμονίαν ταύτην μάλιστα μᾶς ὀνειδίζουν, καὶ εἰς αὐτὴν ἀποδίδουν τὸ πνεῦμα τοῦ κοινοῦ λαοῦ νὰ μὴ ἐνωθῆ μὲ τοὺς Παπιστάς, καὶ τὴν σταθερὰν αὐτοῦ ἀντίστασιν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ τὸν ἐνώσωσιν αὐτοκράτορας.

Εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν ὅμως ταύτην (ἂν ἐγέννησε ποτὲ τί καλὸν ἢ δεισιδαιμονία) χρεωστοῦμεν οἱ σημερινοὶ Γραικοὶ τὴν ὑπαρξίν μας. Χωρὶς τὸ εὐτυχέστατον τοῦτο πνεῦμα τῶν πρὸ ἡμῶν, καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἤθελ' αὐξηθῆ ἐπιπλέον, καὶ τὰ πολυπληθῆ τάγματα τῶν Δυτικῶν μοναχῶν ἐμελλον νὰ καταβρωμίσωσι τὸ ἔδαφος τῆς ταλαιπώρου Ἑλλάδος, καὶ τὰ Νερωνικά τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως κριτήρια νὰ φλογίζωσι τοὺς Ἕλληνας, ὡς κατέφλεξαν πολλὰς μυριάδας Δυτικῶν, καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία νὰ ὑποταχθῆ, ὡς εἰς κεφαλὴν, τὸν Πάπαν». Εἰς ἄλλο μέρος γράφει : «Ἐπαρατηρήσατε προσέτι, φίλοι ὁμογενεῖς, ὅτι μέγα μέρος τῆς τότε δεισιδαιμονίας καὶ κοινῆς φθορᾶς τοῦ Γένους ἐχρεωστεῖτο εἰς τὴν πλειοτέραν μὲ τοὺς Δυτικοὺς ἐπιμιξίαν τῶν Ἀνατολικῶν». Παρακάτω γράφει («Πρᾶγμα δεινόν, ὁμογενεῖς φίλοι, φοβερίζει καὶ τὴν ἐκ παλαιοῦ παραδοθεῖσαν εἰς ἡμᾶς Ἀνατολικὴν διδασκαλίαν, καὶ τὴν ἀκόμη νεαρὰν καὶ ἄηκτον ἡμῶν πολιτείαν. Καὶ τοῦ δεινοῦ τούτου ὁ φόβος μὲ ἐκίνησε, καὶ τὰ μοναχικά πολυπληθῆ καὶ πολυώνυμα τῶν Δυτικῶν τάγματα νὰ κατηγορήσω, καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους μοναχοὺς νὰ δείξω...». Καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ κειμένου τοῦ ἀνακράζει ὁ φιλόπατρις Κοραῆς «Ἀπὸ ὅλα τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας τὰ μοναστικά τάγματα, εἰς τοὺς Ἰησοῦτας μάλιστα πρέπει νὰ κλεισθῶσιν οἱ λιμένες τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀποκλείονται εἰς τοὺς πειρατάς... Προσέχετε τους, φίλοι ὁμογενεῖς, μὲ πλειοτέραν προσοχὴν ὕψης ὁ Χριστὸς παρήγγελλε τοὺς ἀποστόλους τοῦ νὰ προσέχωσι τοὺς Φαρισαίους. Διότι αὐτοὶ ὑ-

περέβαλαν καὶ τὴν φιλαρχίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν καὶ αὐτὴν τὴν ὑπόκρισιν τῶν παλαιῶν Φαρισαίων».

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἐγράφησαν, δύναται νὰ σχηματίσῃ πᾶς τις κάποια σαφῆ ἰδέαν τί εἶνε ἡ Ὁρθοδοξία καὶ τί εἶνε ὁ Παπισμός. Ὅποιος δὲν θέλει νὰ ἰδῆ, κλείει τοὺς ὀφθαλμούς του, διότι τὸν πειράζει τὸ φῶς. Αὐτὸς ἄς μείνῃ εἰς τὸ σκότος, προσηλωμένος εἰς τοὺς κακοὺς σκοποὺς του.

Ὁ Παπισμὸς ἤμπορεῖ νὰ παρομοιασθῆ ὡσὰν τὸν μυθικὸν Πρωτέα, ποῦ ἤλλαζε αἰφνιδίως μορφήν. Δὲν αἰσθάνεται καμμίαν δυσκολίαν νὰ παρουσιάξεται μὲ τὴν ἐντελῶς ἀντίθετον ὄψιν, ὅπως ὁ διπρόσωπος Ἰανὸς, ὅταν τὸ ἀπαιτῆ ἡ περίστασις. Ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν κατεδίωξε μὲ λύσσαν τὴν ἐπιστήμην, ἀφοῦ ἔκαυσεν ὡς αἰρετικὸν τὸν Γαλιλαῖον, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρουσιάζεται ὡς ὁ προστάτης τῶν ἐπιστημῶν, μὲ ἀμέτρητα σπουδαστήρια, μὲ βιβλιοθήκας, μὲ ἐργαστήρια, κλπ., καὶ τοῦτο διὰ νὰ προσελκύσῃ τὸν σημερινὸν κόσμον ὁ ὁποῖος τρέφει τσαούτην ἐκτίμησιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ γενικὰ εἰς τὴν γνῶσιν. Ὁ παπικὸς κλῆρος εἶνε γεμάτος ἀπὸ μαθηματικούς, ἀστρονόμους, ἀρχαιολόγους, φιλοσόφους, ἱστορικούς, κλπ. οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν μὲ τὴν θύραθεν σοφίαν νὰ καταπλήξουν ἡμᾶς τοὺς Ὁρθόδοξους, οἱ ὁποῖοι ἐν τῇ ταπεινώσει τοῦ Χριστοῦ, κατέχομεν τὴν ἀληθῆ σοφίαν, καὶ οὐχὶ «τὴν κενὴν ἀπάτην» κατὰ τὸν ἀπ. Παῦλον, ὅπως οἱ λατῖνοι.

Ἐπάνω εἰς αὐτὰ θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἐπαναλάβω τὰ θαυμάσια λόγια τοῦ ἡρωϊκοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Λούκαρη, τὰ ὁποῖα ἔγραψε διὰ τὸν Πάπαν καὶ τὴν αὐλήν του, διότι εἶνε ἄξια νὰ τυπωθοῦν ἀνεξάλειπτα εἰς πᾶσαν Ὁρθόδοξον καρδίαν :

«Ἄς λογιᾶσουν (οἱ παπικοὶ) ὅτι ἂν δὲν ἔχωμεν σοφίαν ἐξωτέραν (ἐξωτερικὴν, κοσμικὴν), ἔχομεν, χάριτι Χριστοῦ, σοφίαν ἐσωτέραν καὶ πνευματικὴν, ἡ ὁποία στολίζει τὴν Ὁρθόδοξόν μας πίστιν, καὶ εἰς τοῦτο πάντοτε εἰμεσθὲν ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς λατίνους, εἰς τοὺς κόπους, καὶ τὰς σκληραγωγίας καὶ εἰς τὸ νὰ σηκώνωμεν τὸν σταυρὸν μας καὶ νὰ χύνωμεν τὸ αἷμα μας διὰ τὴν πίστιν καὶ ἀγάπην, τὴν πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

«Ἄν εἶχε βασιλεύσῃ ὁ τοῦρκος εἰς τὴν Φραγκίαν δέκα χρόνους, χριστιανὸς ἐκεῖ δὲν εὕρισκες. Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶρα τριακοσίους χρόνους εὕρισκεται, καὶ κακοπαθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ βασανίζονται διὰ νὰ στέκουν εἰς τὴν πίστιν των, καὶ λάμπει ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μυστήριον τῆς εὐσεβείας, καὶ σεῖς μοῦ λέγετε ὅτι δὲν ἔχομεν σοφίαν; Τὴν σοφίαν σου δὲν τὴν θέλω, ἐμπρὸς εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ».

(Συνεχίζεται)

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ἀναδρομή στα περασμένα

Η ΚΛΕΙΣΟΒΑ

Τὸ Μεσολόγγι, ἡ «ὄμορφη χωροπούλα», μὲ τὴν μοναδική της γαλάζια λιμνοθάλασσα, ἄρχισε ν' ἀποκτᾷ μία ξεχωριστή καὶ βαρυσήμαντη σημασία γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας μας, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἄτυχη μάχη τοῦ Πέτα, ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ τὰ λείψανα τῆς ἀποδεκατισμένης φάλαγγας τῶν Ἑλλήνων καὶ Φιλελλήνων.

Ὁ Μᾶρκος Μπότσαρης τότε κι' ὄλοι οἱ Μεσολογγίτες ὑποστηρίζανε, πῶς θάπρεπε νὰ ὀχυρωθοῦνε ἐκεῖ. Γιατὶ ἀλλοιωτικά, ἦτανε φῶς φανερό, πῶς τὰ λεφούσια τοῦ Κιουταχῆ καὶ τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη, πού ἐτοιμαζόντανε, μὲ πᾶσα σπουδή, νὰ περάσουνε στὸν Μωρητᾶ, θὰ τὸ πετύχαιναν ἐντελῶς ἀνεμπόδιστα, καὶ θάσβυναν ἔτσι εὐκόλα καὶ τὴν τελευταία ἐπαναστατικὴν ἐστία στὴν τόσο ταλαιπωρημένη ἀπὸ τὸν σκληρόκαρδο Ἰμπραήμ χώρα.

Ὁ Μαυροκορδᾶτος ὅμως ἀντέτεινε, λέγοντας πῶς ἦτανε ἀνώφελο κι' ἀσύστατο τὸ σχέδιο αὐτό. Ὁ δυτικοθρεμμένος κι' ὀρθολογιστὴς αὐτὸς πολιτικὸς τῆς Ἐπανάστασης, πού δὲν τοῦ χαιδεύεν ἡ πίστη τὸ μέτωπό του, δὲν εἶχε καμμιὰν ἐμπιστοσύνη στὰ χαμηλά, χωματένια κι' ἀδύνατα ὀχυρωματικὰ ἔργα τοῦ Μεσολογγιοῦ. Ἡ ἀπιστία σερνότανε μέσα του καὶ δὲν ἔνοιωθε τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας, πού εἶναι ἡ οὐσία τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως μας, καὶ πού ἦτανε ριζωμένο στὰ βάθη τῆς ὑπαρξης τῶν ἀπλοϊκῶν ἀγωνιστῶν. Τὸ ν' ἀψηφᾷς τὸ ἄτομό σου καὶ νὰ θυσιάζεσαι πρόθυμα γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, αὐτὸ εἶναι τὸ ἀπόσταγμα τῆς Ὀρθόδοξης ἀντίληψης τῆς ζωῆς. Κι' αὐτὸ ἐγένηκεν ἡ ἀνώτατη λαχτᾶρα τῆς Φυλῆς μας. Κι' ἔκανε Δράκους ἀνίκητους τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ Μεσολογγιοῦ.

Στὸ τέλος ὅμως ἐπικράτησεν ἡ γνώμη τοῦ Μπότσαρη καὶ τῶν Μεσολογγιτῶν, κι' ἀρχίσανε νὰ ἐπισκευάζουνε σύντονα τὶς χαμηλὲς χωματερὲς «τάπιες» καὶ νὰ ξεφράζουνε τὴν τάφρο πού τὶς περὶζωνε καὶ πού ἦτανε χωσμένη στὸ μεγαλύτερο της μέρος. Κι' ὁ Μᾶρκος, γιὰ νὰ κερδίσουνε καιρὸ, ἀνοίξε κουβεντολόγι μὲ τὸν Ὁμέρ καὶ μὲ τὸν Κιουταχῆ, πού ἐν τῷ μεταξύ εἶχανε φθάσει μὲ πολυἀριθμο στρατὸ καὶ εἶχανε στρατοπεδέψει γύρω ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, καὶ τοὺς ἐμνηοῦσε νὰ κάνουνε λίγη ὑπομονή· γιατί ἔχει τὴν βεβαιότητα πῶς θὰ καταφέρῃ τοὺς προεστούς νὰ παραδώσουνε τὴν πολιτεία, δίχως περὶττὲς θυσίαι. Κι' αὐτοί, πού ἦτανε γνώριμοί του, τὸ πιστέ-

ψανε, κι' ἐκράτησαν οἱ συνομιλίες αὐτὲς μαζί τους κοντὰ δύο μῆνες.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ προεστοὶ τοῦ Μεσολογγιοῦ ἐστείλανε ἀποσταλμένους ἀντίπερα στὸ Μωρηᾶ κι' ἐζήτησαν ἐπικουρίες. Καὶ πραγματικὰ ἐφθάσανε 1.500 ἄντρες. Καὶ μὲ τὴ βοήθειά τους ἐπισκευαστήκανε, μὲ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο, τὰ ὄχυράματα κι' ἐξεκαθαρίσθηκε τὸ χαντάκι. Καὶ τότες ὁ Μάρκος παράγγειλε στοὺς πασᾶδες πὼς εἶναι καταλυπημένος, γιατί δὲν κατάφερε τίποτε· καὶ πὼς δὲν δέχονται οἱ Μεσολλογίτες, μὲ κανένα τρόπο, νὰ παραδώσουνε τὴν πολιτεία τους, παρὰ λένε, πὼς «τὰ κλειδιά της κρέμονται στὶς μπουῦκες τῶν ντουφεκιῶν τους κι' ἄς ἔλθουνε οἱ Πασᾶδες νὰ τὰ πάρουνε...».

Κι' αὐτοὶ ἐφρενιάσανε κυριολεκτικὰ στὴν ἀπάντησιν αὐτὴ καὶ πού τόσο καιρὸ τοὺς ἀνάμπαιζαν, κι' ἀποφασίσανε νὰ ἐπιτεθοῦνε, μὲ λύσσα. Καὶ εἶναι γνωστὸ, πὼς κι' ὁ Κιουταχῆς μὲ τὸν Ὁμέρ πρῶτα, κι' ὁ Ἰμπραῆμ κατόπιιν μαζί τους, πού ἀναγκάσθηκε νὰ τὸν φέρῃ ὁ Σουλτᾶνος ἀπὸ τὸν Μωρηᾶ γιὰ νὰ βοηθήσῃ, ἐσπάσανε τὰ μοῦτρα τους ἐπάνω στὸ «φράκτη» τοῦ Μεσολογγιοῦ—ὅπως καταφρονητικὰ ἀποκάλεσε τὰ ὄχυρά του ὁ Ἰμπραῆμ— καὶ στὶς δύο πολιορκίες πού ἐκάνανε, κι' ἐξευτελιστήκανε ἀπὸ τὴν ἀθάνατη φρουρά του.

Κι' ἐδῶ θ' ἀνιστορήσω ἓνα μονάχα ἐπεισόδιο ἀπὸ τὶς πολιορκίες του αὐτῆς. Τὴν μάχη δηλαδὴ τῆς Κλείσοβας, πού εἶναι ἀγνωστὴ σχεδὸν στοὺς πολλοὺς, ἐνῶ εἶναι ἰσάξια πρὸς τὴ μάχη καὶ τὴ δόξα τῶν Θερμοπυλῶν. Καὶ τὸ λέω ἀδίστακτα αὐτό. Καὶ εἶναι τόσο μεγάλος καὶ τόσον ἐξάισιος ὁ ἡρωϊσμός πού φανέρωσαν ἐκεῖ οἱ λιγοστοὶ ὑπερασπιστὲς της, πού τὸνομα τῆς Κλείσοβας σμίγει τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος μας μὲ τὸν οὐρανό. Καὶ φθάνει κανεὶς νὰ προφέρῃ τ' ὄνομά της, γιὰ νὰ ζῆ μέσα σὲ ἔκσταση καὶ σὲ προσευχή.

Καὶ βέβαια ὅλες οἱ ἡμέρες τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγιοῦ εἶναι δρόμοι καὶ ὀρόσημα πρὸς τὴν ἀθανασία. Μὰ ἡ νίκη τῆς Κλείσοβας εἶναι ἡ κορυφὴ τῆς παλληκαριᾶς καὶ τῆς ἐθελουσίας. Ἐπάνω στὸ μικρὸ αὐτὸ κι' ὡς ἑπτὰ μονάχα στρέμματα νησάκι τῆς λιμνοθάλασσας τοῦ Μεσολογγιοῦ, ἡ ἀγάπη τῆς Πατρίδος ἀγκάλιασε τὸ θάνατο κι' ἀθανатоποίησε τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Κι' ἔτσι γίνεται πάντα, ὅταν ἡ Ἐλευθερία σμίγῃ σὲ ἱερὸ γάμο μὲ τὸ Χάρο, γιὰ τὴν Πατρίδα. Ὁ ἄνθρωπος θεώνεται. Καὶ τὸ χῶμα πού πίνει τὸ αἷμα του, γίνεται τρισάγιος βωμὸς θυσίας. Καὶ εἶναι γεμάτη ἀπὸ τέτοιους τρισάγιους βωμοὺς ἡ Ἑλλάδα μας ! Γι' αὐτὸ καὶ τὸ παρελθὸν τοῦ κόσμου, παντοῦ ὅπου ὑπάρχει ἀληθινὴ πρόοδος καὶ τιμὴ, εἶναι σφραγισμένο ἀπὸ

τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Κι' ἂν ὑπάρχη κάποιον μέλλον του, δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι κι' αὐτὸ Ἑλληνικό.

Ἡ ἀληθινὴ ἱστορία τοῦ κόσμου—τὸ πιστεύω αὐτὸ ὁλόψυχα—εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ. Αὐτὴ εἶναι ὁ σκελετὸς καὶ τὸ θεμέλιο τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Αὐτὴ καὶ ἡ κυρία τῆς γραμμῆς. Μὲ προεκτάσεις τῆς τὴν Ρωμαϊκὴν ἱστορία καὶ τὴν ἱστορία τῶν Βορειοευρωπαϊῶν. Ἡ Ρωμαϊκὴ ἱστορία καταυγάζεται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα κι' ἀπὸ τὴν Δωρικὴ καὶ Σπαρτιατικὴν ἀντίληψη τῆς πειθαρχίας στὸ Χρέος καὶ στὸ μεγαλεῖο τῆς Πατρίδος. Συνέχεια κι' ἐπίλογος τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας εἶναι ἡ Βυζαντινὴ μας αὐτοκρατορία ποὺ ἐξελλήνισεν ὅλως διόλου τοὺς Ρωμαίους. Καὶ μὲ βάθος τὸν Χριστὸ καὶ σχῆμα καὶ περίγραμμα τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ τῆς ὁμορφιάς καὶ τοῦ μέτρου καὶ τῆς σοφίας, ἀνθισε σὰν τέχνη καὶ σὰν ποίηση καὶ σὰν νομοθεσία σὲ ὑπέροχες ἐκδηλώσεις, καὶ διεμόρφωσε νέο κοινωνικὸ βίον. Κι' ἐπραγματοποίησε θαυμαστοὺς ἀγῶνες καὶ ὑπέροχους ἡρωϊσμούς. Καὶ σὰν Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἰδέα καμινεῦει καὶ σήμερα τὶς ψυχὰς καὶ δημιουργεῖ τὸ Κιλκίς καὶ τὴν Τζουμαγιά καὶ τὸ Μπιζάνι καὶ τὴν Τρεμπεσίνα καὶ τὴν Πίνδο. Μακάρι τὸ ὄραμα αὐτὸ νὰ τῶχουμε καταλάγαρο πάντα μέσα μας. Καὶ νὰ μὴ θολώνη ἡ λογοκρατία καὶ ἡ ἀπιστία τὴ νόησή μας. Ὁ δρόμος τῆς πίστεως αὐτῆς εἶναι ὁ ἀληθινὸς δρόμος τοῦ Ἑλληνικοῦ στοχασμοῦ. Ὅταν παύσωμε νὰ ὀρθοδοξοῦμε, θὰ παύσωμε καὶ νὰ ὀρθοπρακτοῦμε. Καὶ θὰ γινώμαστε τότε ὀλοένα καὶ περισσότερο πηλὸς ποὺ κοχλάζει...

(Συνεχίζεται)

Θ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

34. ΠΙΣΤΙΣ, ΘΕΡΑΠΕΙΑ, ΣΥΜΒΟΥΛΗ

«Θάρσει, τέκνον· ἀφένονται σοί
αἱ ἁμαρτίαι σου»

(Μαθ. θ', 1-8).

Ἐξ ἀδιάρκοι καὶ ἀκατάπαυστοι ἦσαν ἡ περιουσία τοῦ Κυρίου. Κι' ἐμεῖς οἱ νεώτεροι, προκειμένου νὰ ἐκτελέσουμε τὸ καθήκον ὡς ἐντολοδόχοι τοῦ μετὰ διαφορὰς προφάσεις ἀποφεύγουμε τὴν παραμικρὴν καταπόνησι. Ἄλλὰ κι' ἂν συμβῆ νὰ τρέξωμε στὴ φωνὴ αὐτῆ τοῦ εἶναι τόσο ἰσχυρὴ κάτω ἀπὸ τὴν πίεσι τῆς κοινωνικῆς κατακραυγῆς ἢ τὸν ἔλεγχο τῆς συνειδήσεώς μας, καὶ τότε δὲν ἀποκλείεται νὰ θριαμβολογήσωμε ὅτι ἐκοπιάσαμε, ἰδρώσαμε, ἐμείναμε αὔπνοιοι καὶ τοῦτο νὰ τρυγήσουμε ἢ δόξα ἢ συμπάθειαν ἀπ' τὸν κόσμον. Καὶ ὅμως τὸ καθήκον τοῦ φωτιστοῦ γιὰ τοὺς εὐρισκομένους στὰ σκοτάδια τῆς ἀγνοίας, καὶ τοῦ φροντιστοῦ γιὰ τὸ σωσμὸν τοὺς, πηγάζει ἀπὸ τὸ Σταυρὸ τοῦ Κυρίου, ποὺ πρὶν ἀκόμη φθάσῃ στὴν ὑπερτάτη θυσία πρὸς χάριν μας, ἐδίδαξε πῶς ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς δὲν περιορίζεται στὶς ἀτομικὰς ἀνάγκας, ὑλικὰς ἢ πνευματικὰς, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ στοὺς ἄλλους, ποὺ δὲν παύουν νὰ γονατίζουν, εἴτε σὰν σῶμα, εἴτε σὰν ψυχὴ, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοὺς. Ἐτσι μένουμε ἀνοιχτοὶ σὲ μιὰ ὑποδικία ἀπέναντι τῶν πιστῶν ἂν εἴμεθα ποιμένες, ἀπέναντι τῶν μαθητῶν μας ἂν εἴμεθα διδάσκαλοι, ἀπέναντι τῶν παιδιῶν μας ἂν εἴμεθα γονεῖς, καί, γενικώτερον, ἀπέναντι τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μας, ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦμε μέλη τῆς αὐτῆς Κοινωνίας.

Ἐξ ἀκατάπαυστοι, συνεχῆς λοιπόν, ἡ περιουσία τοῦ Κυρίου ν' ἀπλώσῃ τὸ φῶς στὶς σκοτισμένους συνειδήσεις καὶ στὰ θολωμένα μυαλά, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπαλλάξῃ τῶν ἀρρωστημάτων τοὺς πάσχοντας μετὰ τὸν κεντρικὸ-χρυσὸ σκοπὸ τῆς τὸν ὄψασεως τῆς πίστεως των πρὸς τὸν Θεόν, τοῦ ψυχικοῦ καθαρμοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς ἀνάδου. Γιατὶ τὸ νὰ θεραπευθῇ τὸ ζωῶδες μέρος τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς τὸ θετικὸ κέρδος τῆς ἀθανάτου ψυχῆς, θὰ ἐσήμενε ὑποτίμησιν. Θεραπεύω τὸ ἄλογο γιατί τὸ χρειάζομαι γιὰ νὰ μοῦ κουβαλήσῃ ξύλα, νὰ σύρῃ τ' ἀμάξι, νὰ ὀργώσῃ τὸ χωράφι, νὰ με βοηθήσῃ. Ἄλλὰ θεραπεύοντας τὸν ἄνθρωπον δὲν τὸν τοποθετῶ στὸ ὕψος τῆς ἴδιας σκοπιμότητος. Αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τοὺς ἀγραμμάτους χωρικοὺς ποὺ στὴν ἀρρώστεια τῶν ἀνθρώπων τοὺς πονοῦν, ἢ θρηγοῦν στὸ θάνατό τους, ἐπειδὴ ἐστερηθήσαν τῆς βοήθειας των στὸν ὑλικὸ καὶ κοινωνικὸ τομέα. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐθεράπευε ἀνθρώπινα κτήνη. Καὶ ὅταν ἀνοίγε τὰ μάτια τῶν τυφλῶν, καὶ ὅταν ἐπανάφερε τὴ

φωνή ἢ τὴν ἀκοή ἢ ἐδιωχνε τὴ λέπτρα ἢ ἐφυγάδευε τὰ δαιμόνια ἢ ἀνώρθωνε παραλυτικούς ἢ καὶ ὅταν ἱκανοποιεῖ ἀμέσους στομαχικὰς ἀνάγκας, δὲν ἐπεδίωκε παρὰ τὸ θετικὸν κέρδος τῆς ψυχικῆς σωτηρίας των καὶ τῆς παντοτεινῆς ἀσφαλείας των. Γιατί, εἴτε ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς, ὁ σωματικὸς ὀργανισμὸς θὰ καταρρεῦσῃ ὑπὸ τὴν πίεσι τῆς προγονικῆς κατάρτας, τοῦ γεροντισμοῦ καὶ τοῦ θανάτου. Ὁ Χριστός, λοιπόν, δὲν ἐτέθη στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρωπίνου κτήνους, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς του, καὶ αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει τὸ «οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν».

Οἱ συγγενεῖς τοῦ παραλυτικοῦ τῆς σημερινῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς μπορεῖ νὰ ἐσκέφθησαν ὅπως οἱ περιορισμένης ἀντιλήψεως χωρικοί. Δηλαδή μαζὶ μὲ τοὺς λόγους τῆς συμπόνιας νὰ συνέπλεκαν καὶ τοὺς λόγους τῆς ὑλικῆς σκοπιμότητος : ἔξοδα, ἀπασχόλησις οἰκείων, ἀναστολή τῆς δουλειᾶς ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ καὶ τὰς ἀνάγκας. Πολλοὶ μάλιστα θεωροῦν, στὰ χωριά ἰδίᾳ, τὴν ἀπίθεια τοῦ ζῶου των μεγαλειότερη ζημιὰ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ τους. Ἀλλὰ καὶ στὰς πόλεις θρηνοῦν γιατί χάθηκαν τὰ ἐργατικὰ χέρια ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο, τὴν ἐπιχείρησι, τὸ γραφεῖο καὶ δὲν ὑπάρχει ἀντικαταστάτης. Οἱ συγγενεῖς δὲν ἐθρήνησαν ποτὲ τὸ θάνατο τοῦ προσφιλοῦς των προσώπου διότι ἐφυγεν ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον ἀμετανόητο, ἀξομολόγητο, ἀκαινώνητο, ἀμαρτωλό. Τέτοιοις θόρυβος καὶ θρήνος δὲν ἠκούσθη ποτέ. Καὶ ποτὲ ἡ προσευχὴ τῶν δοκιμαζομένων δὲν ἐκλείνε τὸ νόημα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, τοῦ πάσχοντος ἢ τοῦ ἀποθνήσκοντος. Συναισθηματικοὶ λόγοι, κοινωνικοῦ ἐγαῖσμοῦ καὶ ταπεινοῦ συμφέροντος ὤθησαν τοὺς συγγενεῖς σὲ ταξίματα, σὲ ἱερὰ ἀποδημίαις, σὲ ὑλικὰς, ἔστω, θυσίας. Ὅχι ὅμως καὶ λόγοι βαθεῖα θρησκευτικοί. Καὶ ὅμως ὁ Ἰησοῦς δι' ἔργων ἐδίδαξε τ' ἀντίθετα: μὲ τὰ θαύματά Του ἐπετύγχανε τὴν ἰσχυροποίησι τῆς πίστεως τῶν ὀλιγοπίστων καὶ τὴν προώθησίν των σὲ ἀνώτερη πνευματικὴ σφαῖρα, σὰν νὰ ἔλεγε : Μὴν ὑποτιμᾶτε τὴν ἀνθρώπινη ἀξία, μὴ περιφρονῆτε τὴν ἀθάνατην ψυχὴν, μὴ δεῖχνετε ἀμέλεια στὸ κεφαλαῖῳδες ζήτημα τῆς τελικῆς ἀποκαταστάσεώς της κοντὰ στὸ Θεό. Πλησιάστε τὸν ἄρρωστο, συμπαθῆστε τον, ἀλλὰ μὴ ἀγκιστρῶνεσθε στὸν πυρετὸ πού ἀνεβαίνει, στὸ σῶμα πού ἀδυνατίζει, στὴν ὄψι πού γλωμαίνει, στὸ κενὸ πού μπορεῖ μὲ τὸ θάνατό του ν' ἀφήσῃ στὸ σπῆτι σας. Μιλήστε του γιὰ τὴν ἀξία τῆς ψυχῆς, γιὰ πνευματικὰ, γιὰ προετοιμασία καὶ συνδέσατέ τον νὰ ἐπικοινωνῇ κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς ἀρρώστειας του μὲ τὸν Ἰησοῦν, μήπως τὸν εἶχε λησμονήσει, μήπως τὸν προσέβαλε μὲ σκέψεις, λόγια, πράξεις. Αὐτὴ εἶναι ἡ καλλιτέρα ὑπηρεσία στὸ δικό μας καὶ στὸν οἰονδήποτε πλησίον μας πού πάσχει, ἀλλιῶς «ἄφετε τοὺς νεκροὺς θάπτειν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς», ὅπως ἐτόνισεν ὁ Χριστός.

Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπλή μας πίστις καὶ αἱ παρακλήσεις μας ποὺ γίνονται εἰσακουστὲς ἀπὸ τὸν Γιατρὸ τῶν Ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων μας. Καὶ δὲν ἀρκεῖ μὲ τὸ νὰ ἀξιοποιηθῆ μετὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς σωματικῆς μας υγείας, ὅταν ἡ υγεία μας δὲν μπαίῃ στὴν ὑπηρεσίαν τῆς ψυχῆς μας καὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἄλλων. Ποτὲ τὰ θαύματά του ὁ Κύριος δὲν τὰ κατέβασε καὶ δὲν σταμάτησε τὴ σκοπιμότητά τους στὸν ἀνθρώπινο ζωικὸν ὄργανισμό. Ἀπόδειξις ἄμεση : « Ἴδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ· ἴσθαι, τέκνον· ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου». Ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτωλότητος ἦταν κραυγὴ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, κραυγὴ μετανόιας. Ἦταν μιὰ ἀλλαγὴ, μιὰ καινούργια τοποθέτησις τοῦ ἀρρώστου ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ὁποῖον, πρὶν ἀρρωσθήσῃ, εἶχεν ἀπομακρυνθῆ. Ἡ πίστις τῶν συγγενῶν καὶ ἡ μετάνοια τοῦ ἀσθενοῦς ἔφεραν τὸ θετικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς υγείας. Ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀπεριόριστος σ' εὐεργετικὴ ἐπίδρασι, ὅταν οἱ ψυχὲς εἶναι προδιατεθειμέναι νὰ δεχθῶν τὴ μυστικὴ δύναμις τῆς Χάριτός του. Τὴν ἄφεισ τῶν προσωπικῶν ἁμαρτιῶν τοῦ παραλυτικοῦ ἀκολουθεῖ ἡ σωματικὴ υγεία : « Ἐγερθεὶς ἄρον σου τὴν κλίνην καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου». Τὸ πρόσταγμα ἦταν ἀγωγὸς τῆς διοχετεύσεως τῆς θεϊκῆς θεραπευτικῆς δυνάμεως : « Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ».

Ἄλλ' ἐρωτῶνται οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι, οἱ Κληρικοὶ ποὺ πλησιάζουν τὸν ἀρρωστο γιὰ νὰ τὸν τονώσουν καὶ νὰ τὸν παρηγορήσουν : « Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου θεωροῦν σὰν εὐκαιρία ψυχικῆς ἀνατάσεως, ἀναθεωρήσεως τοῦ προτέρου βίου ; Ρίχνουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀρρωστοὶ μιὰ ματιὰ στὸ παρελθόν, βιάζονται συμπεράσματα ὠφέλιμα γιὰ τὸ ὀδυνηρὸ παρὸν καὶ τὸ ἀκόμη ὀδυνηρότερον μέλλον ἐν περιπτώσει ξαφνικῆς ἀποδημίας ; Ἀσφαλῶς ὄχι. Στὸν πόνο τοὺς ἄλλοι γογγύζουν, ἄλλοι ἀποθηριῶνται, ἄλλοι, οἱ πιὸ δειλοὶ, γονατίζουν τὸν ἐγωῖσμό τους παρακαλῶντας γιὰ τὴ σωματικὴ τους υγεία μὲ ὠχρὸ χρωματικὸ τόνο μετανουούσης ψυχῆς, γιὰ νὰ ὑποκλέψουν τὴ θεραπεία καὶ νὰ συνεχίσουν τὴν ἁμαρτία. Αὐτὲς τὶς ψυχολογικὰς καταστάσεις οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὑπεύθυνοι ποὺ δικαιοῦνται καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἔχουν λίγο ἐπάνω στὴ σωτηρία τοῦ ἀρρώστου ἐλάχιστα ἐρευνοῦν καὶ προσέχουν. Καὶ φθάνουν στὴν ὕβρι τὶς τελευταῖες στιγμῆς, ποὺ βαρύνει πιά ἡ ἀσθένεια, ν' ἀπαγορεύουν καὶ τὴν εἴσοδο τοῦ Ἱερέως μὲ τ' Ἀχραντα Μυστήρια, μήπως ὁ ἀρρωστος ταραχθῆ καὶ ἀποθάνῃ λίγα λεπτά ἐνωρίτερα. Τὴ σκοτωμένη του ψυχὴ ποὺ δὲν ξαναγυρίζει πιά, δὲν τὴν ὑπολογίζουν, γιὰτὶ δὲν τὴν βλέπουν. Καὶ ὅμως ὁ Χριστὸς εἶπε στὸν ἀρρωστο καθαρὰ : « Τέκνον, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου». Ποτὲ ἡ λογικὴ δὲν ἄφησε τὸν κάτοχό του ν' ἀσβεστῶνῃ τοὺς τοίχους καὶ ν' ἀφίῃ τὸ νοικοκύρη τοῦ σπιτιοῦ ἀκάθαρτο, κουρελῆ, ἀποκρου-

στικό. Τί νά ὠφελήσῃ τόν ἄνθρωπο ἡ σωματική εὐρωστία ὅταν ἡ κακία ἔχῃ βγάλει στήν ψυχὴ εἰσιτήριο, χωρὶς ἐπιστροφή, γιὰ τὴν παντοτεινὴ κόλασιν, ἢ ὅταν ἡ σωματικὴ αὐτὴ εὐρωστία χρησιμοποιοῖται γιὰ νὰ προκαλῆ οἰκογενειακὲς ἢ κοινωνικὰς ἀνωμαλίας. Ἔχει δικαίωμα καὶ συμφέρον ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι πλάσμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ ἓνα κεφάλαιον τῆς εὐνοίας του, νὰ γίνεται στέλεχος τῆς στρατιᾶς τοῦ διαβόλου καὶ νὰ πολεμῇ τὸν Πλάστη; Καὶ εἶναι λογικὴ νὰ ὀπλίξεται ἀπὸ τὸν πατέρα τὸ ἀγριεμένο του παιδί μὲ τὰ ὄπλα τῆς αὐτοκαταστροφῆς του; Οὔτε τῇ σωματικῇ υἱείᾳ οὔτε καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς δίνει ὁ Σατανᾶς. Ἀνήκουν στὸ Θεὸ καὶ πρέπει νὰ διατίθενται ὀλοκληρωτικὰ γιὰ τὴ νίκη τοῦ σκληροῦ κατὰ τῶν παθῶν μας, ἀλλ' ὠραίου ἀγῶνος. Οἱ ἐφάρμαρτες σωματικὰς ἀπολαύσεις εἶναι μιὰ παγίδευσις ἀπὸ τὸν Πειρασμὸ πού ἐκμεταλλεύεται τὰ γήινα στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου, πρᾶγμα πού δὲν ἐπρόσεξεν ὁ σημερινὸς παραλυτικὸς. Ἔτσι ἡ ἁμαρτία ἐξήντηλε τὰ ζωτικὰ ἀποθέματα τοῦ ζωντανοῦ ὀργανισμοῦ, ἐκούρασε τὸ νευρικὸ σύστημα, ἐχαλάρασε τοὺς συνδετικoὺς ἀρμούς τῶν σωματικῶν μελῶν καὶ στίς διαταγὰς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐγκεφάλου ἐκεῖνα ἔμεναν ἀναισθητὰ καὶ, συνεπῶς, ἀπίεθαρχα. Ὅχι, δηλαδὴ, δὲν εἶχαν τὴν ἱκανότητα πλέον νὰ ὑπηρετήσουν χαμερπεῖς ἡδονικοὺς σκοποὺς τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴ δύναμι νὰ ἐξυπηρετήσουν κοινοτάτας ἀνάγκας, καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἀχρηστεύτηκαν. Ἐφ' ὅσον δὲν διεμαρτυρήθη κἄν ὁ παραλυτικὸς καὶ δὲν εἶπε: «Κύριε, γιὰ ποιὰς ἁμαρτίας προσωπικὰς μοῦ μιλάς; ἐγὼ παρέλυσα σωματικὰ καὶ ὄχι ψυχικὰ», παρεδέχθη ὁ ἴδιος τὴν ἁμαρτωλότητά του μὲ ταπεινώσει καὶ συντριβῇ καὶ μὲ ἱερὴ συγκίνησι ἄκουσε τὸ Χριστὸ νὰ τοῦ λέγῃ: «Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου». Ἡ ὁμολογία αὐτὴ τοῦ παραλύτου εἶναι τὸ διδακτικώτερον μάθημα, μετὰ τὴ διάγνωσι τῆς αἰτίας τῆς νόσου ὑπὸ τοῦ Κυρίου, γιὰ ὅσους ἀποκλείουν ἀπὸ τὰς ὀργανικὰς παθήσεις τὸν ἠθικὸν παράγοντα. Ἡ ἠθικὴ νόσος παραλύει πρωτίστως τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ λόγῳ τῆς ἀλληλεξαρτήσεως ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸ σῶμα ἡ ἰσχύς τῆς ἀντιστάσεως καὶ στήν περίπτωσι τοῦ κληρονομικοῦ κακοῦ καὶ στήν περίπτωσι πού ὑπῆρξεν ἓνας ἀπρόσκλητος ἐπισκέπτης ἔξω ἀπὸ τὸ θάλαμον τῆς μητέρας.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τώρα ἄρσις τῆς αἰτίας τοῦ φυσικοῦ κακοῦ, δηλαδὴ ἡ ἀπάλειψις τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἐνοχῆς μὲ τὴν δοθεῖσα συγγνώμη στὸν παραλυτικὸν ἐθεωρήθη βλασφημία ἀπὸ τοὺς Γραμματεῖς γιὰτὶ τὰ εἶχαν ὅλα ὑπαγάγει στὴ δικὴ τους μηχανοκρατία καὶ ἐλησμόνησαν ὅτι ἔχει ἐξουσίαν ὁ Πάναγνος Ἰησοῦς ν' ἀγιάζῃ τὸν ἀσθενῆ καὶ νὰ τὸν θεραπεύῃ χωρὶς τὴ μεσολάβησι ὑποβοηθητικῶν φαρμάκων καὶ εὐχῶν, γιὰτὶ ποτὲ ὁ Θεὸς δὲν προσεύχεται στὸν ἑαυτὸν Του ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ὡς ἐξουσίαν ἔχων ἀνταμεῖβει τὴν

πίστι τοῦ μετανουῶντος παιδιοῦ του με τὴν παροχὴ τῆς συγγνώμης καὶ τῆ θεραπείᾳ πρῶτα τῆς ψυχῆς καὶ ὕστερα τοῦ σώματος πού τὴν φιλοξενεῖ. Γιὰ τὸν πιστὸ δὲν εἶναι ἀκατανόητος ἡ δραστηκότης τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἓνας φυσικὸς τόκος τῆς μεγάλης Ἐργίας πού θαυματουργεῖ στὸν ἄρρωστο με τὸ «τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου» καὶ «ἄρὸν σου τὴν κλίνην, ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου».

«Καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου». Δεδομένου ὅτι ἡ ἀσυμμάζευτη καὶ ἠθικῶς ἀπρογραμματίστη ζωὴ εἶναι ζωὴ ὄχι ἀπλῶς ἄσκοπη, ἀλλὰ καὶ ἀντιοικογενειακὴ, καὶ ὡς ἀντιοικογενειακὴ ἀσφαλῶς καὶ ἀνήσυχη, καὶ κουραστικὴ καὶ ἐξαρθρωτικὴ, ὁ παραλυτικὸς πῆρε καὶ αὐτὴ τὴ σύστασι: «Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου». Μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ μακρὰν ἀπὸ τὸ εὐλογημένο σπιτάκι σου δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀσφάλεια υγείας, οὔτε γαλήνη ψυχῆς, οὔτε καὶ πραγματικὴ εὐχαρίστησις στὸν κόσμον αὐτόν. Ἡ κακὴ συνήθεια πολλῶν πού ἐγκαταλείπουν τὴ στέγη τους, τὸ τραπέζι τους, τὴν οἰκογένειά τους γιὰ νὰ ξεχάνωνται στὶς ταβέρνες, στὰ «ρεφενέν», στὴν κοινωνικῶς ἄπρεπη ξεγνοισιά, δὲν ἐδημιούργησε μονάχα προβλήματα ρυθμοῦ καὶ ὁμαλότητος στὸ σπίτι τους καὶ στὰ παιδιά τους, ἀλλὰ τὰ οικονομικά τους ἐκλόνισε καὶ τοὺς ἴδιους διπλᾶ ἔβλαψε. Πολλοὶ εὐπόλοητοι, ἀθῶοι, καλοὶ οἰκογενειάρχαι, με τὴν κακὴ συναναστροφή ἀπέκτησαν συνήθειες πού τοὺς ἔγιναν ἓνα ἐφιαλτικὸ πρόγραμμα καὶ παρὰ τὴ θέλησί τους εἰς βάρος τοῦ οἰκογενειακοῦ προγράμματος καὶ τῶν καθηκόντων τους ἀπέναντι τῆς συζύγου καὶ τῶν παιδιῶν. Ἐργάτες ἀκόμη καὶ φτωχοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐμπλακέντες στὰ δίχτυα ἐκείνων πού δὲν ἔτυχον οἰκογενειακῆς ἀγωγῆς ἢ δὲν ἐγνώρισαν τὴ θαλπωρὴ τοῦ σπιτιοῦ, παρεσύρθησαν καὶ ὡς οἰκογενειάρχαι ἀκόμη ἐξακολουθοῦν τὴ ζωὴ τοῦ «ἐργένη», πού εἶναι τὸ παιγνίδι στὴ διάθεσι τῶν ταβερνοβίων καὶ, πολλάκις, τῶν φαυλοβίων, ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ ἀντιοικογενειακά τους αἰσθήματα καὶ τὸ κατάντημά τους.

Κανεὶς συμμαζεμένος στὸ σπιτάκι του με προγραμματισμένη ζωὴ καὶ σφιχτοδεμένη κοντὰ στὴ γυναῖκα του καὶ στὰ παιδάκια του, κάτω ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπαθε τόσες «γρίφες», τόσες συμφορές, τόσα τραύματα καὶ δὲν ἔγινε τὸ νόμερο τῆς διασκεδάσεως τοῦ Σατανᾶ, ὅσον αὐτὸς πού, μολονότι οἰκογενειάρχης, ἐξηκολούθησε, καὶ μετὰ τὸ γάμο του, νὰ εἶναι ὁ τακτικώτερος πελάτης τῆς χασαποταβέρνας, τῶν νυκτερινῶν κέντρων διασκέδασης, τῆς κοινωνικῶς στιγματισμένης ζωῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς συνέστησε στὸν παραλυτικὸ νὰ σταματήσῃ τὴν ἀσύδοτη καὶ σκόρπια ζωὴ του πλέον καὶ νὰ πάψῃ νὰ εἶναι τὸ μπαλόνι τοῦ ἐξαποδίτη. Νὰ θεωρήσῃ τὴν μακρὰν ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ στέγη ζωὴ, ζωὴ τῆς ντροπῆς, τῆς ἀρρώστειας, τῆς ψυχικῆς ταραχῆς καὶ τῆς ἐφα-

Γραφικά θέματα εἰς τὴν ἐπικαιρότητα

ΤΟ ΑΝΗΚΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ

Διαβάζουμε στὴν Ἁγία Γραφή (Ἰησ. Ναυῆ κεφ. ζ') γιὰ τὸ διαπραχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἄχαν ἔγκλημα, ὡς καὶ διὰ τὴν αὐστηράν του τιμωρίαν. Ἴδου τί συνέβη. Ὁ νικητὴς λαὸς ποῦ θὰ ἔμπαινε στὴν πόλι Ἰεριχώ δὲν ἐπετρέπετο τίποτε νὰ πάρῃ δικό του, ἀπ' ὅσα ὑπῆρχαν στὴν κυριευθεῖσα πόλι. Ὁ χρυσός, ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος καὶ ὁ χαλκὸς ὅλα ἀνήκον εἰς τὸν Θεόν. Ἡ λεηλασία εἶναι κλοπὴ, ὁ δὲ κλέπτων ἐτιμωρεῖτο μὲ ποινὴν θανάτου. Ὁ Ἄχαν παρήκουσε, ἔκλεψε πράγματά τινα καὶ τὰ ἀπέκρυψε, ἀλλ' ἀνεκαλύφθη καὶ ἐξετελέσθη αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του ὡς συνένοχος καὶ τέλος ἐκάησαν μὲ τὰ κλαπέντα. Καὶ αὐτὰ λέγει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα «πρὸς νοθεσίαν ἐγράφησαν», ἔτσι καὶ ἐδῶ πολυτιμα διδάγματα ἔχομεν καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν ἀφιέρωσί μας στὸ Θεὸ ὡς Χριστιανῶν, ποῦ τόσο εὐκόλα τὸ λησμονοῦμεν. Ἄς τὰ ἴδωμεν αὐτά.

Ἡ Ἰεριχώ ἐκυριεύθη χωρὶς ἀνθρωπίνῃ ἐνέργεια, χωρὶς μάχη, μόνον διὰ θαύματος, διὰ Θείας ἐπεμβάσεως τὰ τείχη της ἔπεσαν. Ὁ λαὸς ἔγινε κύριος τῆς καταστάσεως (Ἰησ. Ν. κεφ. στ'). Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξετάζεται πνευματικώτερα. Ἡ Ἰεριχώ μας, ἡ εἰδωλολατρικὴ, καὶ εἴμεθα ἡμεῖς στὴν κατάστασι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τὴν αἰχμάλωτη καὶ δούλη στὴν ἁμαρτία, καὶ στὰ εἰδωλά μας προσκολλημένοι, ὑπὸ τὴν κυβέρνησι τοῦ διαβόλου. Αὐτὴ μὲ μιὰ Θεία ἐπέμβασι ἐκυριεύθη, ἔγινε δὲ τοῦτο διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ θεῖον σχέδιον, ὅπως καὶ ἡ πτῶσις τῆς Ἰεριχοῦς. Πῶς ἔγινεν τοῦτο; Ὅλοι γνωρίζομεν τὸν Γολγοθᾶν. Ἐκεῖ ἐσταυρώθη ὁ Χριστός. Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐπὶ γῆς, ἦτο

μάρτυρος σπατάλης. Νὰ περισώσῃ ἐκεῖ τὴν ἀξιοπρέπειά του, νὰ χαροποιήσῃ τὴ γυναῖκα του ἢ τοὺς γονεῖς του, νὰ γλυκάνῃ τὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν του μὲ τὴ στοργή του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν κατὰ Χριστὸν μόρφωσί τους, καὶ ν' ἀφήσῃ τοὺς ἀσώτους τῆς ἐποχῆς ποῦ ἔγιναν τὸ σατανικὸ λίπασμα ἐπάνω στὸ κορμὶ τῆς Κοινωνίας, γιὰ νὰ φυτρῶνουν καὶ νὰ γιγαντῶνουν τὰ πολυποίικιλα κακὰ ποῦ συντηροῦν ἄσυλα, ἀπασχολοῦν τὴν δημοσίαν ἀσφάλεια καὶ γεμίζουν τίς φυλακές. «Ἰπαγε, λοιπόν, εἰς τὸν οἶκόν σου» καὶ κάμε τὸ σπιτάκι σου Ἐκκλησίαι καὶ τὴν καρδιά σου καιομένη, μπροστὰ στὰ πόδια τοῦ Λυτρωτοῦ σου, λαμπάδα, καὶ θὰ ζήσης χαρούμενος κι' εὐτυχισμένος.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ένας συνεχής αγών και νίκη και με την απόλυτα αγία Του ζωή μᾶς παρουσίασε τὸν ἰδεώδη τύπον τοῦ τελείου ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ στὸ σταυρὸ ἐπάνω ἐνίκησε θριαμβευτικὰ και τελικὰ και χαρίζει τὴν νίκη στὸν πιστὸ ποὺ εὐρίσκεται εἰς διαρκῆ πόλεμον κατὰ τῆς σαρκός, τοῦ κόσμου, τοῦ διαβόλου, τῆς φθορᾶς και τοῦ Ἄδου. Ὁ ἀνθρώπος «ὁ ἐν Χριστῶ» ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι σεσωσμένος και νικητῆς στὴ ζωή. Ἡ πίστις του, ἡ προσευχή, ἡ μυστηριακὴ ζωή τῆς Ἐκκλησίας και ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ποὺ τροφοδοτεῖται και ἐνισχύεται στὴν πίστι, εἶναι μέσα ποὺ ἀνορθώνεται, ἀναγεννάται και ἀγιάζεται ὁ πιστός. Εἶπα «ὁ ἐν Χριστῶ», διότι ὁ Χριστὸς με τὸ ἐξίλαστήριο θάνατό του ἱκανοποίησε πλήρως τὴ Θεία δικαιοσύνη, ἡ ὁποία ἐπέβαλε τὸ θάνατο στὸν παραβάτη ἄνθρωπον και τὸν ὅποιον θάνατον, ὡς ἐπαξίαν τιμωρίαν τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐδέχθη ἐκουσίως νὰ ὑποστῇ ὁ Χριστὸς, ὡς ἀντιπρόσωπος ἡμῶν τῶν ἐνόχων, με τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπαλλαγῆς ἡμῶν ἀπὸ τῆς τιμωρίας και τῆς δημιουργίας σχέσεως με τὸν Θεὸν ὡς τέκνον πρὸς Πατέρα. Στὸ πρόσωπον λοιπὸν τοῦ Χριστοῦ ἐσταυρωμένου ὡς Ἀντιπροσώπου, εἶμεθα και μεῖς σταυρωμένοι στὰ πάθη, ἔχομεν ἀποθάνει ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν και ἐν τῷ Χριστῶ τῷ ἀναστάντι και δοξασμένῳ εἶμεθα τακτοποιημένοι με τὸν Θεὸν και συγκάθεδροι μετ' Αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ (Ἐφ. β) ἀφοῦ με τὸ πνεῦμα Του μᾶς ἀγιάζει και χαριτώνει γιὰ νὰ ζοῦμε ἐδῶ ὡς τέκνα Θεοῦ (Ρωμ. ζ', 3-11 Ἐβρ. θ', 14).

Ἡ Ἱερικὴ μας λοιπὸν ἡ εἰδωλολατρικὴ ἔπεσε, δὲν εἶναι πλέον τοῦ εἰδωλολάτρου ἄρχοντος και τοῦ λαοῦ. Τὰ ἀλωθέντα ἐδῶ ἔχουν τὸ πνευματικὸ νόημά τους ὡς και τὰ κ λ α π ε ν τ α, ὡς θὰ ἴδωμεν. Καὶ τὰ μὲν ἀλωθέντα ἐμψυχα εἶναι νεκρά, θανατωθέντα, ὅλα δὲ τὰ πολύτιμα χρυσὸς κ.λ.π. ἀνήκουν στὸν Θεό. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς ὑπενθυμίση τὰ πολύτιμά μας ὅτι ἀνήκουν στὸ Θεὸ κατόπιν τῆς ἐξαγορᾶς διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Χριστοῦ. «Οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματός ἐστιν, οὐ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ και οὐκ ἐστὲ ἐαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς (δηλ. διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ). Δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν και ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινὰ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. ζ', 19-20).

Ἴδου τί ἐνδιαφέρει τὸν Θεόν, ὅχι τὰ ἔχοντα ὑλικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ ὁ ἀνθρώπος, ἡ ἠθικὴ ὄντοτης, ὁ λυτρωμένος ἀνθρώπος, ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο πρέπει, ὡς λέγει ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, «ἀπὸ θησαυροῦ Κυρίου πλουτίζειν, πλοῦτον δηλονότι τὸν νοητὸν, δόξαν τε και σύνεσιν και ἰσχὺν ἔχειν πνευματικὴν», με μίαν καλὴν χρῆσιν και ἀξιοποίησιν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν Θεόν, πρὸς δόξαν Του.

Ἄλλ' ἔχομεν και κ λ α π ε ν τ α. Ὁ Ἄχαι ἐκλεψε. Τί ἀξίαν

είχαν για τὸν Θεὸν τὰ λίγα κλαπέντα ; Καὶ ὅμως ἐτιμωρήθη αὐστηρῶς. Ἐδῶ τιμωρεῖται ἡ πρᾶξις τῆς κλοπῆς, ἡ παρακοή, καθὼς ἡ Εὐα (Γενεσ. γ', 6) ἐτιμωρήθη ὄχι γιὰ τὸ εἶδος τοῦ κλαπέντος, γιὰτὶ ἦτο ἀσήμαντο, καρπὸς ἐνὸς δένδρου, ἀλλὰ γιὰ τὴν παρακοή, ἥτις εἶναι ἀπιστία. Καὶ ἡ κλοπὴ ἐδῶ εἶναι παρακοή, εἶναι δὲ κλοπὴ εἴτε ὅταν ἀφαιροῦμεν εἴτε ὅταν κρατοῦμεν ἐκεῖνο ποῦ ἀνήκει στὸ Θεό. Καὶ ποιὸ ἀνήκει στὸν Θεό; Μᾶς τὸ εἶπεν ὁ Θ. Παῦλος. Εἶναι τὸ σῶμα πρὸς ἁγιασμόν, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα πρὸς λατρείαν καὶ ὑπηρεσίαν καὶ κατὰ Θεὸν φρόνησιν, καὶ ὅλα πρὸς δόξαν Θεοῦ. Δὲν εἴμεθα ἁμαρτωλοί, ἐὰν δὲν πράττωμεν τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ ὅταν δίδωμεν στὸ Θεὸ καὶ στὸ Χριστὸ ἐκεῖνα ποῦ τοῦ ἀνήκουν. Ὁ Ἄχαν ἔκαμε κάτι τί διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ Θεὸς μᾶς θέλει ὄχι διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀλλὰ νὰ ὑπηρετήσωμεν πρὸς δόξαν Του, ἄλλως κλέπτομεν τὸν Δημιουργὸν μας (Ἀποκ. δ', 11). Πόσοι ἄνθρωποι σήμερα σπαταλοῦν τὴν πολυτίμον εὐκαιρίαν, τὴ δύναμιν των, τὰ ἀγαθὰ των ποῦ ἔχουν γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἐχθροῦ τῆς ψυχῆς των. Ἰδοῦ, λοιπόν, τὸ πνευματικὸν δίδαγμα, Χριστιανέ μου. Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ θεωρῆς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ «κοινὸν» (Ἐβρ. ι', 29). Μὲ τὸν «ἐξαγορασμόν» δι' Αὐτοῦ (Γαλ. γ', 13), ἡ ψυχὴ σου ἐκυριεύθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἐλευθερωθεῖσα ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, ὑπήχθη στὴ σχέσιν τοῦ Θεοῦ τὴν υἱική, καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Ἰησοῦ τῆ στοργικῆ. Τώρα τοῦ ἀνήκεις, εἶσαι δοῦλος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τὰ εἴδωλα, τὰ πάθη κ.λ.π.

Εἰς τὸν Ἰωσήφ ἔλεγον οἱ Αἰγύπτιοι «Σὺ ἔσωσες τὴν ζωὴν μας καὶ θέλομεν εἶσθαι δοῦλοί σου». Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ πρέπει νὰ ὁμολογήσης καὶ σύ, ἀδελφέ μου, ἂν ἐπίστευσες στὴν ἐξαγορά, ποῦ ὁ Χριστὸς σοῦ ἔσωσε τὴ ζωὴ σου. Αὐτὸ σημαίνει πλήρη ἀφιέρωσι ὀλοκλήρου τοῦ ἑαυτοῦ σου σὲ μιὰ καλὴ χρῆσιν τῶν ὄσων «ἔχεις» καὶ «ἔλαβες» (Α' Κορ. δ', 7) παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν. Ἐὰν ὄχι, διαπράττεις τὴ κλοπὴ τοῦ Ἄχαν. Ἰδιοποιεῖσαι καὶ καταχρᾶσαι ἐκεῖνο ποῦ ἀνήκει στὸ Θεό. Ὅλα εἶναι τοῦ Θεοῦ ποῦ σὲ ἐδημιούργησε ἀλλὰ καὶ σὲ ἀναδημιούργησε ἐν Χριστῷ, πρὸς ἀγαθοεργίαν (Ἐφεσ. β', 4-10). Εἶσαι ὁ ἀφιερωμένος (ἀνάθεμα) εἰς τὸν Κύριον προοριζόμενος διὰ τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Κυρίου (Ἰησ. Ν. ς', 9). Εἶσαι ὁ «ἅγιος» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ χωρισμένος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁφείλεις λοιπὸν ὡς τοιοῦτος νὰ ζῆς «μηκέτι ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ σοῦ ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι» (Β' Κορ. ε', 14-15).

Ἡ ἀντίθετος στάσις σου ὀδηγεῖ, ὡς τὸν Ἄχαν, εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ θανάτου. Ἡ σύνταξις σου μὲ τὸν Χριστὸν σὲ φέρει στὴν οὐράνια Χαναάν καὶ στὴν ἀπόλαυσιν τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς παρουσίας ζωῆς. Διατρέχομεν τὴν περίοδον τῆς χάριτος. Πρόσελθε πρὶν σὲ εὖρη ἢ κρίσις τοῦ Ἄχαν, ἢ κρίσις τοῦ Θεοῦ

(Πράξ. ιζ', 31). Ἡ κοιλὰς τοῦ Ἀχὼρ, εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἐκρίθη ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀχαν. Μᾶς ἐνθυμίζει τὸν Γολγοθᾶν ὅπου ἐκρίθη καὶ κατεδικάσθη στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἡ ἁμαρτία μας. Εἶναι καὶ «θύρα ἐλπίδος» (ᾠσ. β', 15), ἐλπίδος σωτηρίας καὶ χαρᾶς πρὸς ψαλμωδῖαν καὶ ὑπηρεσίαν.

Συμπέρασμα : Πρέπει νὰ ἀποκομίσωμεν ἕνα μάθημα ἀπὸ τὴν παρακοὴν καὶ τιμωρίαν τοῦ Ἀχαν. Δὲν πρέπει νὰ κατακρατῶμεν τὸ ἀνήκον εἰς τὸν Θεόν. Ἐὰν μὲ ὀλόκληρον τὸ εἶναι μας, μὲ τὴν πιστὴν ἀφιέρωσίν μας προσεφέρωμεν καὶ ἀπὸ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τοῦλάχιστον τὸ δέκατον τῶν εἰσοδημάτων μας (Μαλαχ. γ', 10), πόσαι ἀνάγκαι τότε θὰ ἐξοικονομοῦντο τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία μὲ τὰ οἰκονομικά της θὰ ἐπαρκοῦσεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ποικίλων ὑποχρεώσεων, μὲ μιὰ ἐφαρμογὴ ἐνὸς προγράμματος ὄχι μόνον στὸν κοινωνικὸν τομέα τὸν ἐπίσης σπουδαῖον, ἀλλὰ καὶ τὸν πνευματικὸν διὰ τῆς διοργανώσεως μιᾶς ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλουν αἱ περιστάσεις, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῆς πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ αἰσθήματος τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος καὶ ἐφοδιασμὸν ὅλων τῶν οἰκογενειῶν μὲ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ἢ τοῦλάχιστον τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ εἰς γλῶσσαν εὐληπτον, ὥστε «τὸ φῶς της νὰ λάμψη πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ» (Ματθ. ε', 16).

Ἐνας ἱεραπόστολος (ὁ Ἑλλιοτ) ὅστις ἐκέρυττε στοὺς Ἰνδοὺς, τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του σὲ ἡλικία 80 ἐτῶν, μάθαινε ἕνα παιδί Ἰνδὸ τὸ ἀλφάβητό του γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ διαβάσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ Σταυροῦ. Ἐνας Χριστιανός, ὡς ἐξῆς προσηύχето : «Ὁ Θεέ μου, πάρε ἀπὸ μένα ὅ,τι θὰ ἤθελες πρὸς δόξαν Σου».

Ἄρχ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκέρυκος Πρεβέξης

ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΗΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει - εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεξαν)
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΘΜΟΥΣ»

Ἐπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

“Οποῖος ἀψηφᾷ τὶς φρόνιμες συμβουλὲς καταστρέφεται.

“Ὅταν ὁ Χάλεβ τοῦ Ἰεφοννῆ κι’ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ συμβουλευάνε κι’ ἐδίνανε θάρρος στοὺς Ἑβραίους νὰ μὴν φοβοῦνται τοὺς Χαναναίους, παρὰ λογιάζοντας πῶς ὁ παντοδύναμος Θεὸς εἶναι μαζί τους νὰ θελήσουνε νὰ προχωρήσουνε, μὲ προθυμία καὶ μὲ καλὲς ἐλπίδες, πρὸς τὴ γῆν ἐκείνη πού τοὺς τὴν ἔταξεν ὁ Θεός, ἐκεῖνοι δὲν φανήκανε διόλου πρόθυμοι νὰ δεχθοῦνε τὴν συμβουλή καὶ τὴν πρότασιν αὐτὴν· παρὰ, σὰν τρελλοὶ καὶ σὰν ξεφρενιασμένοι, ὠρμήσανε νὰ λιθοβολήσουνε τοὺς συμβουλάτορες· «Καὶ εἶπε πᾶσα ἡ Συναγωγὴ καταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν λίθοις» (Ἀριθ. ιδ’, 10).

Κι’ ἀφοῦ οἱ ἀνόητοι, μὲ τὴ συμπεριφορὰ τους αὐτῆ, ξεσήκωσαν τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ κι’ ἀκούσανε τὴν ἀπόφασίν του, πῶς δὲν πρέπει πλέον νὰ ἐλπίζουνε νὰ βάλουνε πόδι στὴ γῆν ἐκείνη, γιατί καταδικασθήκανε ν’ ἀφήσουνε τὰ κόκκαλά τους μέσα στὴν ἔρημο, τότε σὰν εἶδανε στ’ ἀντικρυνὰ τους ψηλώματα παραταγμένους τοὺς Ἀμαληκίτας καὶ τοὺς Χαναναίους παραθαρρευτήκανε καὶ ψήλωσε τὸ μυαλό τους καὶ θέλανε νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦνε ἐκεῖ ψηλὰ καὶ νὰ πολεμήσουνε. Κι’ οὔτε κιότευαν κι’ οὔτε λόγιαζαν κανένα κίνδυνον· μὰ οὔτε κι’ ἐχαμπάριζαν διόλου τὸν Μαῦσῆ, πού ἀγωνιζόντανε νὰ τοὺς συγκρατήσῃ καὶ τοὺς ἀπότρεπε ἀπὸ τὴν παράλογη κι’ ἀπόκοτην ἐκείνη τὴν ὥρα βιασύνη.

Κι’ ἐδῶ βλέπει κανεὶς τὴν ἐπιπολαιότητα τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Χάλεβ τοὺς ἐπρότρεπε νὰ προχωρήσουνε. («Ἀναβάντες ἀναβησόμεθα»). Καὶ τοὺς

ἔδινε καὶ θάρρητα καὶ ἐλπίδες μεγάλες, πῶς ἡ νίκη θᾶναι μαζί τους «Δυνατοὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς» (᾿Αριθ. ιδ', 30). Καὶ τοὺς ἐξηγοῦσε μάλιστα καὶ τὴν αἰτία τῆς νίκης, «ὁ γὰρ Κύριος ἐν ἡμῖν». Αὐτοὶ ὅμως ἀντιγνωμύσανε καὶ τοῦ ἀπαντούσανε. Σὺ λὲς «ἀναβάντες ἀναβησόμεθα» καὶ ἐμεῖς «οὐκ ἀναβαίνομεν». Σὺ λὲς «δυνατοὶ δυνησόμεθα» καὶ ἐμεῖς σοῦ λέμε ὅχι «οὐ μὴ δυνώμεθα ἀναβᾶναι» (᾿Αριθ. ιγ', 231).

Αὐτὸ ἔκαναν τότε, καὶ τώρα κάνουν ὅπως διόλου τὸ ἀντίθετο. Τώρα ὁ Μωϋσῆς τοὺς ἀποτρέπει ἀπὸ τὸ κίνημα, καὶ τοὺς ἀπαγορεύει νὰ ἐπιτεθοῦνε· «Μὴ ἀναβαίνετε» (᾿Αριθ. ιδ', 42). Καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει καὶ τὴν παραμικρὴν ἐλπίδα ἐπιτυχίας γιὰ κείνη τὴν ὥρα· «Οὐκ εὐδοα ἔσται ὑμῖν». Τὸ ἀντίθετο μάλιστα τοὺς φοβερίζει, πῶς θὰ πάθουνε συμφορές· «Πεσεῖσθε ἀπὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν· καὶ πεσεῖσθε μαχαίρα». Θὰ στρώσουνε τὰ κορμιά σας τὸ χῶμα καὶ θὰ σᾶς κατασφάζουνε (᾿Αριθ. ιδ', 43). Καὶ τοὺς ἐξηγεῖ καὶ τὴν αἰτία «Οὐ γὰρ ἔστι Κύριος μεθ' ὑμῶν». Κι' αὐτοί, καταφρονώντας τὰ λόγια τοῦ Μωϋσῆ τραβᾶνε τὴν ἄλλην ἄκρη καὶ τοῦ λένε. Σὺ μᾶς λὲς νὰ μὴν προχωρήσωμε, γιατί θὰ πάθωμε συμφορές· «Οὐκ εὐδοα ἔσται, πεσεῖσθε μαχαίρα». Ἐμεῖς ὅμως δὲν σ' ἀκοῦμε, καὶ θὰ τραβήξωμε ἐμπρός· «ἰδοὺ ἡμεῖς ἀναβησόμεθα» (᾿Αριθ. ιδ', 40).

Ἔτσι εἶναι ; Περίμενε λοιπόν, σκληρόγνωμε καὶ ἀνόητε λαέ, καὶ θὰ ἰδῆς τί θὰ πάθης. Μὴ λογιάζοντας λοιπόν οὔτε τοῦ Μωϋσῆ τὴν ἀπαγόρευση, ὅπως δὲν ἐλόγιασαν καὶ τὴν προτροπὴ τοῦ Χάλεβ, προχωρήσανε· «Καὶ διαβασάμενοι ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους». Ἀνεβήκανε ὅμως ; Ναι, ἀνεβήκανε, μὰ δὲν κατεβήκανε ὅλοι τους, ὅπως τὸ λόγιαζαν. Παρὰ ἀπομείνανε ἐκεῖ σφαγμένοι, ὅπως τοὺς τὸ προείπανε. Κι' ἄλλοι τους, πισωπλατίζοντας, φθάσανε «κακὴν κακῶς» στὴ στρατοπέδουσή τους «ἐπειδὴ ὁ Ἄμαληκίτης καὶ ὁ Χαναναῖος, ἐτρέψαντο αὐτούς, καὶ κατέκοψαν αὐτούς ἕως Ἐρμάν, καὶ ἀπεστράφησαν εἰς τὴν παρεμβολήν» (᾿Αριθ. ιδ', 45).

Ἔτσι γιὰ τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ ἡ ἄρνησή τους καὶ ἡ συγκατάθεσή τους, τὸ «οὐκ ἀναβαίνομεν» καὶ τὸ «ἀναβαίνομεν», πού καὶ τὰ δύο, ὅταν γίνηκαν, ἦτανε παράλογα κι' ἄπρεπα καὶ παράκαιρα, ὠδηγήσανε τοὺς παραβάτες στὴν καταστροφή. Καὶ ἀποδείχεται, μ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὀλοφάνερα, πὼς ἡ ἐπιπολαιότητα καὶ ἡ ἀνεμυαλιά εἶναι ἐξίσου ἐπικίνδυνες γιὰ τὸν ἁμαρτωλό. Κι' ὅταν ἀρνιέται δηλαδὴ νὰ κάνη κάτι πού πρέπει νὰ γίνη, κι' ὅταν δείχνη προθυμία νὰ κάνη κάτι, πού οὔτε συμφέρει οὔτε καὶ πρέπει νὰ γίνη. Βέβαια, στὰ φανερά μοιάζει πὼς εἶναι ἴδια κι' ἀπαράλλακτη ἐνέργεια καὶ πράξη, ἀνάλογα ὅμως μὲ τὴν περίσταση, τὸν τρόπο καὶ τὴν ψυχικὴ διάθεση πού γίνεται παραλλάζει· καὶ γίνεται ἔτσι βλαβερό καὶ τὸ «ἀναβαίνομεν» καὶ τὸ «οὐκ ἀναβαίνομεν».

Στὴν παράβαση μιᾶς ἐντολῆς λογιάζεται καὶ ἡ παράβαση, μὰ καὶ ἡ καταφρόνηση πρὸς τὸν ἐντολέα.

Μερικοὶ λογιάζουνε σὰν μικρὴ παράβαση τὸ λάθος ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, πού τὸν βρήκανε οἱ Ἑβραῖοι νὰ μαζεύη ἓνα Σάββατο ξύλα μέσα στὴν ἔρημο· «Εὐρον ἐν τῇ ἐρήμῳ συλλέγοντα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων» (Ἄριθ. ιε', 32).

Τὸ θεωροῦνε μικρό, γιὰτὶ ἀποβλέπουνε σὲ ἀσήμαντα πράγματα πού μάζευε, κι' ὄχι στὴν ἀπόκοιτη διάθεση τοῦ συλλέκτη τους, οὔτε καὶ στὴν αὐστηρὴ κι' ἀξιοσέβαστη ἐντολὴ ἐκείνου πού ἀπαγόρευσε τὴ συλλογὴ. Τὰ πράγματα πού μάζευε ἦτανε βέβαια ἀσήμαντα· ξυλαράκια καὶ φρύγανα! Τί εἶναι πιὸ ἀσήμαντο ἀπ' αὐτό; Ἡ προαίρεση ὅμως τοῦ συλλογέα τους ἦτανε ἀναιδέστατη καὶ ἀσεβέστατη καὶ τολμηρότατη· «Καὶ ἐπὶ μικρῶ γὰρ καὶ μείζονι ἡ παράβασις κρίνεται» καὶ μιὰ παράβαση λογιάζεται τὸ ἴδιο καὶ γιὰ ἓνα μικρό καὶ γιὰ ἓνα μεγάλο, ὅπως τὸ ἐξηγεῖ λαμπρὰ ὁ θεῖος Ἰσίδωρος.

Αὐτὸς πρῶτος κι' αὐτὸς μονάχος καταφρόνησε μ' αὐθάδεια, κι' ἀθέτησε μιὰν ἐντολή, πού τὴν ἐνομοθέ-

της ο Θεός ανάμεσα σέ βροντές και σ' αστραπές και μπροστά σέ χιλιάδες ψυχές, προστάζοντας νάναι σεβαστή κι' απαράβατη απ' όλους τους Έβραίους. Τò αντίκειμενό της ήτανε μικρό· ή παράβαση όμως μεγάλη. Μήπως ήτανε μεγάλο πράγμα νά γευθῆ ἓνα μῆλο ο' Αδάμ μέσα στὸν Παράδεισο ; Ἡ μήπως ήτανε σπουδαῖο νά γυρίση τὰ μάτια της ή γυναῖκα τοῦ Λῶτ πρὸς τὴν πατρίδα της τὴν Πεντάπολη πού καιγότανε; ή μήπως και ήτανε σημαντικό πράγμα, πὼς ο' Σαουλ ἔσωσε τὴ ζωὴ τοῦ βασιλέα Ἀμαλήκ, κι' ὅτι ο' Ἀχαν ἔκρυψε κάτι ἀσήμαντο ἀπὸ τὰ πολεμικὰ λάφυρα; Για πρέπει νά λογιάζεται σὰν βαρὺ πὼς ο' Προφῆτης τοῦ Θεοῦ ἔφαγε λίγο ψωμί, ὅταν φιλοξενήθηκε στὴ Βαιθίλ (Βασιλ. Γ', ιγ', 15-24).

Σ' αὐτὰ ὅλα όμως δὲν πρέπει νά κρίνης ἂν ήτανε μικρὸ κι' ἀσήμαντο αὐτὸ πού ἀπαγορεύθηκε. Ἀλλὰ νά συλλογιέσαι, ποιὸς ήτανε αὐτὸς πού τ' ἀπαγόρευσε. Ὁ Θεὸς τ' ἀπαγόρευσε... ναὶ ο' Θεός... Καὶ σὺ λές πὼς ή παρακοὴ ήτανε μικρή;

Τὸ σωστὸ μάλιστα εἶναι νά στοχασθῆς κι' αὐτὸ. Ἐπειδὴ, ὅπως λές, τὸ ἀπαγορευμένο ήτανε μικρὸ, κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος αὐτὸς πού τ' ἀπαγόρευσε πολὺ μεγάλος, και πολὺ περισσότερο μάλιστα ἀπ' ὅτι μπορεῖ νά βάλῃ ο' νοῦς σου, γι' αὐτὸ και ή παρακοὴ γίνεται βαρύτερη. Καὶ τὴν μεγαλώνει πιο πολὺ, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μὲν τὸ μεγαλεῖο αὐτοῦ πού ἐπρόσταξε· κι' ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ή ἐλαφρότητα και ή ἐπιπολαιότητα τοῦ παραβάτη, πού γι' αὐτὸ γίνεται περισσότερον ἀξιοκατάκριτος κι' ἀναπολόγητος.

Αὐτὸ λοιπὸν δὲν εἶναι τίποτες ἄλλο παρὰ μιὰ ἀνείπωτη ἀποκοτιὰ και μιὰ ἀναιδέστατη παραθεώρηση και καταφρόνηση τοῦ θείου προστάγματος· μιὰ ἀσέβεια φανερώτατη και πού δὲν ἔχει καμμιά δικαιολόγηση κι' ἀπολογία. Καὶ δὲν εἶναι ἄλλο πράγμα πού νά παροργίζῃ τόσο πολὺ τὸν δικαιοτάτον και πολυεὐσπλαγχνο Κύριό μας, ὅσον εἶναι ή ἀσέβεια· «Παρώργισεν ο' ἀσεβῆς τὸν

Θεόν· Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἐκζητήσει» (Ψαλμ. θ', 36). Τέτοια εἶναι ἡ παραζάλη καὶ ἡ τρέλλα τοῦ ἀσεβῆ· «Μανία γὰρ καὶ λύττη χρώμενος, ὡς οὐδενὸς ἐφορῶντος, εἰς πᾶσαν ἄττει παρανομίαν, οὐχ ἡγούμενος ἐκζητεῖν τὸν κριτὴν τὰ γινόμενα». Σὺν γὰρ τὸν πιάνη λύσσα καὶ μανία κάνει κάθε παρανομία, σὺν γὰρ μὴν τὸν βλέπη κανένας καὶ νομίζοντας, πῶς ὁ Θεὸς δὲν θὰ τὸν κρίνη, ὅπως λέει ὁ Θεοδώρητος.

Ἄς συνετισθῆ λοιπὸν ἀπὸ αὐτὸ κάθε πιστὸς κί ἄς ἔχη τὸν νοῦ του, γὰρ μὴ γίνῃ ὑπόλογος μιᾶς τέτοιας λύσσας καὶ μανίας. Ἄν ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος ξυλομαζευτῆς καταδικάσθηκε σὲ λιθοβολισμό, γιὰτὶ παράβλεψε, σὺν μικρὸ, καὶ σὺν ἀνάξιον λόγου, τὸ θεῖον πρόσταγμα, πῶς δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι βαρύντατης ποινῆς, ὅσοι συνηθίζουσι γὰρ λένε— «Τί, μεγάλο πρᾶγμα εἶναι αὐτό; τί τὸ σπουδαῖον ἐκάναμε;». Κί ἄν, κατὰ θεῖον πρόσταγμα, καταδικάσθηκε σὲ ποινὴ θανάτου τὸ μᾶζεμα ἐκεῖνο ἀπὸ ξυλαράκια· «Θανάτῳ θανατούσθω· λιθοβολήσατε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ Συναγωγή», πῶς δὲν στοχάζονται, ὅτι ἂν ἀθετήσουσι κί αὐτοὶ παρόμοιες θεῖες ἐντολές, θὰ πέσουνε στὸ ἴδιον κρῖμα, κί ὅτι θὰ καταδικασθοῦνε κί αὐτοὶ μὲ τὴν ἴδιαν ἔσχατη ποινὴ;

**Ἐπάρχουσι σημάδια ποῦ μᾶς βοηθοῦνε
γὰρ μὴ ξεχνοῦμε τὰ θεῖα προστάγματα.**

Ὁ Προφήτης ἐπέτρεπε στὸ βασιλεῖα Ἄχαζ γὰρ ζητᾶ κάποιον σημάδι, ἀπὸ ψηλὰ τὸν οὐρανὸ ἢ ἀπὸ τὴ γῆ μας κάτω, ποῦ γὰρ τὸν ἰδεάζῃ γι' αὐτὸ ποῦ τοῦ φανέρωνε πῶς θὰ τοῦ συμβῆ· «Ἀίτησον σεαυτῷ σημεῖον εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος». (Ἄριθ. ιε', 35).

Αὐτὸ τὸ σημάδι μπορεῖ γὰρ τὸ εἶπῃ κανεὶς βεβαιωτικὸ ἢ πληροφοριακὸ, ἐπειδὴ χρησιμεύει γιὰ γὰρ γὰρ στηρίξη τὴν πεποίθησιν σ' ἓνα πρᾶγμα, ποῦ μᾶς λέει πῶς θὰ μᾶς γίνῃ. Ἄλλὰ οἱ σημερινοὶ χριστιανοὶ ἔχουσι ἄλλα σημάδια, ὅχι γιὰ γὰρ γὰρ πιστεύουσι αὐτὰ ποῦ δὲν κατα-

λαβαίνουνε, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐκτελοῦνε τὰ ὅσα πιστεύουνε. Κι' αὐτὰ τὰ σημάδια ἐγὼ τὰ ὀνοματίζω μνημονικὰ καὶ προφυλακτικὰ ἐπειδὴ μᾶς θυμίζουνε νὰ σεβώμαστε τὶς θεῖες ἐντολές καὶ ν' ἀπέχωμε ἀπὸ κάθε τους παράβαση.

Εἶναι δὲ καὶ τὰ σημάδια αὐτά, ὅπως κι' ἐκεῖνα, δυὸ λογῶν. Ἄλλα ἀπὸ ψηλά, κι' ἄλλα ἀπὸ χαμηλά. Τέτοιο σημάδι ἀπὸ χαμηλά ἦτανε, ὅταν ὁ Μωϋσῆς, κατὰ θεία προσταγὴν ἐκομμάτισε τὰ χαλκώματα ἐκείνων, ποὺ προσέφερναν φωτιά καὶ λιβάνια παράνομα, καὶ τᾶκαμε λουρίδες λουρίδες κι' ἔντυσε μ' αὐτὰς γύρω τριγύρω ὅλο τὸ Θυσιαστήριον· «Καὶ ποίησον αὐτὰ λεπίδας ἐλατάς, περίθεμα τῷ Θυσιαστηρίῳ... Καὶ ἐγένοντο εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ». Παρόμοιο καὶ τ' ἄλλο ἐκεῖνο, ὅταν τὸν πρόσταξεν ὁ Θεὸς νὰ φυλαχθῆ στὸ θυσιαστήριον «ἢ βλαστήσασα ράβδος τοῦ Ἀαρῶν... σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων» ('Αριθ. ιζ', 10).

Ἄλλὰ ὑπάρχουνε κι' ἄλλα σημάδια μνημονικὰ καὶ προφυλακτικὰ, ποὺ εἶναι πολὺ ἀνώτερα καὶ ψηλότερα. Κι' αὐτὰ εἶναι, τὸ νὰ μνημονεύουμε τὸν ἅγιον Θεό, καὶ τὰ θελήματά του καὶ τὶς ἐντολές του, ποὺ εἶναι χαραγμένα στὰ θεῖα του προστάγματα. Καὶ τέτοια εἶναι οἱ Θεόγραφτες πλάκες καὶ οἱ θεόπνευστες Γραφές. Τέτοιο ἦτανε καὶ τὸ σημάδι ποὺ ἐπροστάχθησαν οἱ Ἑβραῖοι νάχουνε στὰ κράσπεδα τῶν φορεμάτων τους, ἀπὸ κλωστὲς γαλάζιες· «Καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπεδα τῶν πτερυγίων κλώσμα ὑακίνθινον» ('Αριθ. ιε', 38).

Τὸ γαλάζιο αὐτὸ καὶ μὲ χρῶμα τοῦ ὑακίνθου κέντημα, ποὺ τὸ βλέπουμε τὰ μάτια μου, ἔπρεπε νὰ λήη κάθε Ἑβραῖος, μὲ παρακινεῖ μὲ τὸ γαλάζιο καὶ οὐρανόθωρο χρῶμα του νὰ θυμοῦμαι τὸν Νομοθέτη μου ποὺ βρίσκεται στοὺς Οὐρανοὺς. Καὶ μὲ συμβουλεύει τὸ κέντημα αὐτὸ νὰ προσέχω σὲ κάθε μου διάβημα, καὶ νὰ μὴν ἀφήνω τὰ πόδια μου νὰ τρέχουνε, γυμνὰ κι' ἀπολυτά, στὸ πλατὺ δρόμο τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παράνομων ἐπιθυμιῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μοῦ δόθηκε τὸ γαλάζιο αὐτὸ

κέντημα γὰρ νὰ τὸ βλέπω καὶ βλέποντάς το νὰ θυμοῦμαι καὶ νὰ σηκώνω, ἔτσι, τὰ μάτια μου ψηλά καὶ νὰ συμμορφώνωμαι μὲ τὶς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Νὰ προσέχω καὶ τὰ πόδια μου κάτω καὶ νὰ τὰ κατευθύνω σὲ ἔργα καὶ σὲ πράξεις ἀγαθές· «Καὶ ὄψεσθε αὐτά, καὶ μνήσεσθε πασῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ ποιήσετε αὐτάς». (Ἄριθ. ιε', 39).

Ἡ ἀλόγιαστη ὑπερηφάνεια κρημνίζει σὲ βάραθρα.

Ὁ Κορέ, ἀπὸ τῆ φυλῆ τοῦ Λευί, καὶ ὁ Δαθάν καὶ ὁ Ἄβειρών, ἀπὸ τῆ φυλῆ τοῦ Ρουβήμ, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι μαζὺ πού ἐπαναστατήσανε ἐναντίον τοῦ Μωϋσῆ, δὲν ἦτανε ἄνθρωποι κοινοὶ καὶ τυχαῖοι καὶ λαϊκοὶ καὶ ἀπὸ ταπεινὴ καταγωγὴ. Ἦτανε ὅλοι τους «Ἀρχηγοὶ Συναγωγῆς» καὶ Συγκλητικοί, καὶ ἄνθρωποι ξακουστοὶ καὶ λόγιοι. «Ἀρχηγοὶ Συναγωγῆς, Σύγκλητοι Βουλῆς, ἄνδρες ὀνομαστοί, λογάδες» (Ἄριθ. ιε', 39), πού δὲν ἦτανε εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν κατάστασι καὶ τὴ θέσι, πού τοὺς ἔταξεν ἡ θεία Πρόνοια. Καὶ μολονότι ἦτανε σὲ πολὺ καλύτερη θέσι ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους, νόμιζαν σὰν προσβολὴ τοὺς καὶ σὰν ταπεινωσύνη, ὅτι ἄλλοι κατεῖχανε μεγαλύτερα ἀξιώματα ἀπ' αὐτοὺς.

Ἡ ἀνωτάτη ἐξουσία τοῦ Μωϋσῆ, πού αὐτὸς ἦτανε ὁ ὀδηγὸς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ· τὸ πολυσέβαστο ἀξίωμα τοῦ Ἄαρών, πού σὰν μέγας Ἀρχιερέας ἦτανε ὁ προϊστάμενος τοῦ ἱερατείου, δὲν τοὺς ἄφηναν νὰ ἡσυχάσουν· «Ταπεινὸν εἶναι κρίνοντες τὸ φυλάσσειν ἐφ' ἑαυτῶν τὴν τάξιν, ἐφ' ἧς ἐτάχθησαν, εἰσωθοῦσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα, παρώσασθαι τοὺς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν λειτουργίαν ταύτην λαχόντας φιλονεικήσαντες»· ἐνόμιζαν πὼς εἶναι γι' αὐτοὺς προσβλητικὸ νὰ μένουνε πάντα στὴν ἴδια τάξιν καὶ ἐβίασαν τὰ πράγματα νὰ γίνουνε καὶ αὐτοὶ ἱερεῖς, καὶ ἐστασίασαν γιὰ νὰ παραμερίσουνε αὐτοὺς πού ὁ Θεὸς τοὺς τὸ ἀνέθεσε.

Τέτοιοι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, πού εἶναι ὑπερβολικὰ

ματαιόδοξος και κοῦφος. Λογαριάζει τὸν ἑαυτὸν του σὰν τίποτα, ὅταν αὐτὸς δὲν εἶναι τὸ πᾶν. Τὸ ὕψος τοῦ ἄλλου, τὸν ταπεινώνει· ἢ ὑπεροχὴ του τὸν ἐξευτελίζει· τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἄλλου, τὸν μικραίνει· και ἢ ἐπισημότητα και ἢ λαμπροφάνεια τοῦ ἄλλου, τὸν σκιάζει, τὸν κρύβει και τὸν ἐξαφανίζει. Καὶ εἶναι δίκαιο και σωστό, δικαιοτάτο μάλιστα, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀποβλέπουνε πάντοτε σ' ἀνώτερα μεγαλεῖα κι' ἀξιώματα, ἐνῶ ἢ θέση τους εἶναι ἀξιοζήλευτη, νὰ κρημνίζονται στὰ κατώτερα και νὰ ξεπέφτουν ἀπὸ τίς τιμές. Ἐπειδὴ γι' αὐτοὺς ὁ κόσμος ὅλος κ' ἢ ἐπιφάνεια ὅλης τῆς γῆς δὲν ἔχει βουνὸ και δὲν ἔχει ὕψος πὺ νὰ τοὺς ἱκανοποιῇ και νὰ τοὺς ἀναπαύη... Ἄς ἀνοίξη λοιπὸν, κι' ἄς τοὺς καταπιῇ.

Αὐτὸ και συνέβηκε γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Κορὲ και τοῦ Καάθ, καθὼς και στὸ Δαθάν, τὸν Ἀβειρών και τὸν Ἐλιάβ, τὰ παιδιὰ τοῦ Ρουβήμ, και σ' ὅλους τοὺς ἄλλους διακόσιους πενήντα στασιαστές... Καὶ τοὺς ἐσκέπασαν τὰ χώματα, κι' ἐξαφανίσθησαν ἀπὸ τὸ μέσο τῆς Συναγωγῆς.

(Συνεχίζεται)

Ἄποδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» και «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασωνίδου 22, Σούρμενα

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

δ) Ἀγάπη τέλεια. Δὲν ἐννοοῦμε τὸν λεγόμενον στὴν ἀπλῆ γλῶσσα «ἔρωτα». Αὐτὸς συνήθως εἶναι χαμέρπεια κι' ἐξευτελισμός. Τοῦτο διεκήρυξε καὶ ἡ Ἄννα Φρόυντ, κόρη τοῦ περιβόητου—γνωστοῦ Φρόυντ, σ' ἓνα διεθνὲς συνέδριο ψυχιατρικῆς Ὑγιεινῆς. «Δὲν ὑπάρχει—εἶπε—ἀγνὸς ἔρος εἰς τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου».

Τέλεια ἀγάπη εἶναι ἡ ψυχικὴ προσέγγισι δύο νέων. Ἡ πλήρης συνταύτισι τῶν χαρακτήρων τους. Ἡ ἀποφασιστικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ ἀπὸ κοινοῦ πορεία γιὰ οὐράνιες κατακτήσεις. Ἡ δημιουργικὴ ἀγάπη, ποὺ φρονηματίζει, ἐνθουσιάζει, θεμελιώνει, θυσιάζεται. «Ἀγάπη δὲν εἶναι νὰ βλέπουν οἱ νέοι στὰ μάτια, ἀλλὰ κι' οἱ δύο μαζί πρὸς τὴν ἴδια κατεῦθυνση», ἔγραψε ξένος συγγραφέας. Καὶ ἡ ἀγία Γραφή μαρτυρεῖ πῶς «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον» (Α' Ἰωάν. δ', 18).

Ἔ! Πόσο ὠραῖα οἰκοδομεῖται ἡ ζωὴ, ὅταν ὑπάρχουν καὶ κατατίθενται τέτοιοι πελώριοι ὀγκόλιθοι, κατὰ τὴ σύμπυξη τῆς νέας—χριστιανικῆς οἰκογένειας! Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ κτισθῇ ἀσάλευτα, μὲ ἰδανικὴ μεγαλοπρέπεια καὶ νὰ ὑψωθῇ σὲ δυσθεώρητα ὕψη εὐτυχίας, χαρᾶς, εὐημερίας;

δ) Ὑλικὰ ἐφόδια. Ὁ νέος—σύμφωνα μὲ τὶς κλίσεις του καὶ τὶς συνετεῶν τῶν γονέων του κατευθύνσεις—θὰ πρέπει ἀπὸ ἐνωρὶς νάχη ἀποβλέψει στὸν ἐπαγγελματικὸ του προσανατολισμό! Τὸ ἐφόδιο τῆς ἐργασίας εἶναι πολὺ—πολὺ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε νέο, καὶ μάλιστα οἰκογενειάρχῃ. Κάθε ἀνθρώπος, κατὰ τὴ θεία ἐπιταγή, ἔχει ὑποχρέωσι νὰ ἐργάζεται. «Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν» (Γεν. β', 15). Ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλος, προβάλλοντας τὸ δικὸ του ὀλοφώτεινον παράδειγμα, παραγγέλλει εἰς τοὺς Θεσσαλονικεῖς· Σᾶς παρακαλοῦμε, ἀδελφοί, νάχετε περισσεῖαν στὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ τὴ φιλοτιμίαν νὰ ἡσυχάζετε καὶ νὰ ἐργάζεσθε μὲ τὰ ἰδικὰ σας χέρια, σύμφωνα μὲ τὶς προφορικὰ παραγγελίαις ποὺ σᾶς ἐδώσαμε (Α' Θεσ. δ', 10-11). Διαφορετικά, «εἰ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (Β' Θεσ. γ', 10).

Ὁ νέος θὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἢ σ' ἄλλο πεδίο ἐπαγγελματικῆς δραστηριότητος. Θὰ ζητήσῃ μὲ χρηστότητα καὶ τιμιότητα νὰ ἐξοικονομῇ τ' ἀπαραίτητα γιὰ τὴ συντήρησι καὶ ἐξασφάλισι τῶν μέσων μιᾶς ἀνετῆς ζωῆς.

Χωρὶς ἐπάγγελμα, δίχως πόρους ζωῆς, πῶς θὰ προχωρήσῃ ὁ νέος στὴ δημιουργίαν οἰκογενείας;

Ὁ ἔντιμος καὶ συνετὸς νέος θέτει τοῦτο τὸ κεφάλαιον σὰν βάσι. Καὶ δὲν περιμένει ἀπ' τὴν προίκα τῆς ὑποψήφιας συζύγου του νὰ συντηρηθῇ καὶ αὐτὸς καὶ ἐκείνη, δηλ. ἡ οἰκογένειά του. Δὲν στηρίζει τὶς ἐλπίδες του νὰ δημιουργηθῇ ἀπ' τὸ χρῆμα τῆς γυναίκας του.

Ὅταν ὑπάρχη φιλοτιμία καὶ αὐτάρκεια, δὲν παρουσιάζονται τέτοιες μικρότητες καὶ ὑλιστικοὶ ὑπολογισμοί. Γι' αὐτό, ἐπιναλαμβάνω, πρέπει ὁ νέος νὰναὶ κατωχυρωμένος μὲ ἐπάγγελμα. Γιὰ νᾶχη καὶ τὸ μέτωπο ὑψηλά, ὅλη τὴν ἀξιοπρέπεια, ν' ἀντιμετωπίζη τὸ ζήτημα στὴν ἀληθινή του ὄψι. Ὅφειλε νὰ λέγη : "Ἐχω τὴν ὑποχρέωσι, μὲ τὸν τίμιον ἰδρωῶτα τοῦ προσώπου μου, νὰ συντηρήσω τὴν οἰκογένεια, πού ἐδημιούργησα.

Ἔτσι θὰ ἐξαλειφθῇ τὸ ἄθλιο ἔθιμο τῆς ἀναγκαστικῆς προίκας, ποῦναι ἀρχαῖο καὶ εἰδωλολατρικὸ ἔθιμο.

Ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει πὼς στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὁ ἄνδρας ἔδινε χρῆμα στὸν πατέρα τῆς κόρης, γιὰ νὰ τοῦ τὴν δώση γιὰ σύζυγο ! Τὸ ἴδιο συναντοῦμε καὶ στὴν Παλ. Διαθήκη καὶ συγκεκριμένα στὴν περίπτωσι τοῦ Ἰακώβ, ὁ ὁποῖος ἐπτά ὀλόκληρα χρόνια ἐργάσθηκε στὸν Λάβαν γιὰ νὰ τοῦ δώση γιὰ γυναίκα τὴν κόρη του Ραχήλ, ἀντὶ τῆς ὁποίας τοῦδωκε μὲ ἀπατίκα τὴ Λεία. Κι' ἐχρειάσθηκε ἄλλην ἐπτά ἐτῶν ἐργασία γιὰ νὰ τοῦ δώση τὴ Ραχήλ (Γεν. κθ', 18, 20, 28).

Σήμερα συμβαίνει τ' ἀντίθετο. Κι' ἀποτελεῖ, στ' ἀλήθεια, γάγγραινα τῆς ἐποχῆς μας. Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τρέμουν οἱ γονεῖς πού ἔχουν κορίτσια. Καὶ δὲν εἶναι ἄσχετο μ' αὐτὸ τὸ ἔγκλημα, πού ἔγινε στὴ Μακεδονία, πρὶν ἀπὸ λίγο καιρό. «Ὁ κ. Χριστοφορίδης—διαβάσαμε στὶς ἐφημερίδες—ἐφόνευσε τὸ πενταετὲς θυγάτριόν του Ἑρμιόνην ἐπειδὴ ἦτο κορίτσι !» Δηλαδή, ἐδῶ ἔχομε πραγματοποιήσῃ ἐκεῖνο, πού γράφει ὁ Παπαδιαμάντης «στὴ Φόνισσα» ἐξ αἰτίας τῆς προίκας. Γι' αὐτὸ—τονίζω—χρειάζεται εἰδικὸς καὶ αὐστηρὸς νόμος νὰ γίνῃ καὶ ν' ἀπαγορευθῇ τὴν προικοθηρία. Ἄν αὐτὸ ἔγινε στὶς Ἰνδίες, πολὺ περισσότερο ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ ὅπωςδῆποτε στὴ χριστιανικὴ πατρίδα μας. Αὐτό, καὶ μόνον αὐτό, τὸ μέτρον θὰ συντελέσῃ στὴν καταστολὴ τοῦ κακοῦ. Καὶ στὴν ἀπαλλαγὴ τῶν δύστυχων γονέων ἀπ' τὸν ἐφιάλτη τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν κοριτσιῶν τους.

Ἄλλὰ σ' αὐτὸ πρῶτιστα ὀφείλει νὰ βοηθήσῃ κι' ἡ ἴδια ἡ νέα. Δὲν θέλω νὰ πῶ πὼς πρέπει ὑπεράνθρωπα νὰ ἐργασθῇ, γιὰ ν' ἀνακουφίσῃ τοὺς γονεῖς τῆς ἐξοικονομῶντας τὴν προίκα τῆς. Ὅχι. Ἐχω τὴ γνώμη πὼς ἡ γυναίκα δὲν ἔχει πουθενὰ ἄλλου θέσι ἐκτὸς ἀπ' τὸ σπίτι τῆς. Σ' αὐτὸ εὐρίσκεται τὸ πεδίο τῆς δράσεώς τῆς, τὸ μικρὸ τῆς βασιλείου. Κι' εἶμαι ὑποχρεωμένος

νά στιγματίσω και νά κακίσω τήν τακτική πολλῶν γυναικῶν, πού ἐγκατέλειψαν οἰκτρά τὸ σπίτι τους, ἐστράφησαν σὲ διάφορες ἐργασίες, γιὰ νά ἐξυπηρετήσουν—τις περισσότερες φορές—μόνο και μόνο τὰ λουῖσα τους και τὴ φιλαρέσκειά τους. Κ' ἔτσι κατέλαβαν τις θέσεις τῶν ἀνδρῶν, πού περιφέρονται ἀνεργοί, γιατί σήμερα κατὰ κανόνα δὲν τοὺς προτιμοῦν στὶς διάφορες ὑπαλληλικές θέσεις. Δικαιολογοῦνται γιὰ ἐργασία μόνον οἱ χῆρες γυναῖκες, πούχουν παιδιά νά συντηρήσουν, και οἱ ὀρφανές κόρες, πού ἔχουν τήν ὑποχρέωσι και τὸν ἑαυτό τους νά συντηρήσουν, και τήν ἀνάγκη—πολλές φορές—νά παρασταθοῦν στὰ μικρότερα ἀδελφία τους. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ἐκεῖνα τὰ ἐφόδια, μὲ τὰ ὁποῖα ὅλες οἱ νέες ἤμποροῦν νά πλουτισθοῦνε εἶναι ἡ οἰκοκυρική κατάρτισι, ἡ νοικοκυρῶσύνῃ, ἡ σπιτική ἐργασία, οἱ καλοὶ τρόποι, ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσι, ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς κόσμου, «ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος» (Α' Πέτρ. γ', 3—4), πού θὰ τὴν ἀναδείξουν σὲ ἀξία ἀνεκτίμητη, και θὰ τὴν κάμουν ἱκανὴ ν' ἀναλάβῃ τὸ πολυεύθυνο ἔργο τῆς συζύγου—μητέρας.

Μὲ τέτοιο ψυχικὸ πλοῦτο μιὰ τέτοια ἠθική προσωπικότητα δὲν ἤμπορεῖ παρὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀποκαταστάσεώς της νά τ' ἀναθέτῃ ἐξ ὀλοκλήρου στὴν πρόνοια τοῦ Παναγάθου Θεοῦ. Ποτὲ δὲν θ' ἀποβλέψῃ ἀπλῶς στὴν ἰδική της φροντίδα και στὶς ὑποπτές προσπάθειες γιὰ τὴν εὔρεση τοῦ συζύγου. Κι' ὅταν κανένας παρουσιασθῇ, τὴ ζητήσῃ σὲ γάμο, ἀλλὰ προβάλλει ἀξιώσεις γιὰ «λίρες»—προῖκα, και γιὰ τοῦτο πιέζει ἀφόρητα τοὺς γονεῖς της, τὴν τελευταία στιγμή, ξεῦρει νά δείχνῃ τὴν πόρτα και ν' ἀποπέμψῃ μὲ ἠρωισμό τὸν τολμητῖα.

Θυμοῦμαι ἐπάνω σ' αὐτὸ τὴν ἀκόλουθη χαρακτηριστικὴ περίπτωσι. Χωρὶς ἐπάγγελμα ἦταν ὁ νέος. Στους δρόμους ἐγύριζε νηστικός. Ὡς τόσο ἀπεφάσισε νά προχωρήσῃ σὲ γάμο. Μὲ παρακλήσεις πολλές κατώρθωσε νά πάρῃ δωρεάν τὴν ἐπισκοπικὴ ἀδεια. Κι' ἐνῶ προσδιωρίσθηκε ἡ μέρα και ἡ ὥρα ἀκόμη γιὰ τὴ τέλεση τοῦ γάμου, ἐπῆλθε ἡ διαφωνία. Ζητοῦσε ὁ γαμβρὸς ἀπ' τὸν πατέρα τῆς κόρης στρογγυλὸ ἀριθμὸ 200 λιρῶν. Ἐκεῖνος μὲ πολὺ κόπο εἶχε συγκεντρώσει 180. Ἄλλὰ νά, τώρα πιέζεται ἀφόρητα. Σὰν τρελλὸς τρέχει νά δανεισθῇ τὸ ὑπόλοιπον. Μὲ δυσκολία συγκεντρώνει ἄλλες 15 και γίνονται 195. Καὶ δὲν συγκατατίθεται. «Ἄν δὲν γίνουν ἀκριβῶς 200—λέει—δὲν τὴν παίρνω τὴν κόρη σου!» Κι' αὐτὴ πού τὰ βλέπει, ζῆ τοῦ πατέρα της τὸ μαρτύριο, μένει ἀπαθής. Μπροστὰ στὸ δράμα του δὲν συγκινεῖται, ἀλλὰ και τὸν πιέζει. Κι' ἐγινε βέβαια ὁ γάμος ἀφοῦ τοῦ ἐμετρήθηκε και ἡ τε-

λευταία λίρα, γιά νά διαλυθῆ οἰκτρὰ ὕστερα ἀπ' τὸ φάγωμά τους !

Δὲν ἔπρεπε ἡ κόρη αὐτῆ—ἀν ἦταν ἐν τάξει—μέ ἡρωισμό καὶ ἰδανισμό, σὰν ἄλλες πολλές στὴν ἴδια περίπτωσι, νά τοῦ δώσῃ ἕνα γερὸ μάθημα καὶ νά τοῦ πῆ : Κύριε, δὲν μοῦ κάνεις. Δὲν ἐκτιμᾷς σὺ πρόσωπο καὶ πλοῦτο ψυχικό. Νά φύγῃς. Στὴν καρδιά μου καὶ στὴ μελλοντικὴ οἰκογένειά μου δὲν ἔχει θέσι ἕνας τιποτένιος ὑλιστής !

στ) Προετοιμασία γιὰ τὸ μυστήριον. Δυὸ νέοι ποῦ πῆραν τὴν ἀπόφασιν νά συνδεθοῦν ἰσόβια στὴ ζωὴ μαζί, μέ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, πρέπει ἀσφαλῶς νάχουν καὶ τῶν γονέων τους τὴ γνώμη. Δὲν εἶναι σωστὸ νά περιφρονηθοῦν σ' αὐτὸ τὸ σημαντικὸ γεγονός τῶν παιδιῶν τους. Ἄλλὰ καὶ κάτι ἄλλο. Οἱ νέοι παρασύρονται πολλὰς φορὲς ἀπὸ λόγους αἰσθηματικούς. Τὰ αἰσθήματα ὅμως αὐτά, καὶ μάλιστα τὰ ἔνοχα καὶ παράνομα, τυφλώνουν τῶν νέων τὴ διάνοια, τὸ νοῦ. Τίποτε ἄλλο δὲν βλέπουν παρά πλεονεκτήματα καὶ προτερήματα ! Ὑστερα ὅμως ἀπ' τοὺς πρώτους ἐνθουσιασμοὺς τοῦ γάμου, βρίσκονται μπροστὰ στὴν τραγικὴ πραγματικότητα. Θάχουν τότε τὴ δύναμιν καὶ τὴν ἀντοχὴ νά ζήσουν ἰσόβια μέ συνεχῆ ἀνοχή ; Γι' αὐτὸ ἡ γνώμη τῶν γονέων βαρύνει. Ἄν εἶναι ἐπιτυχῆς ἡ ἐκλογή, ἀσφαλῶς συγκατατίθενται μέ χαρὰ. Ἄν ὄχι, τότε θλίβονται, στενοχωροῦνται, ἀντιδροῦν, δὲν θέλουν ἕνα γάμο, ποῦ θὰ ὀδηγήσῃ στὴ δυστυχία τὸ παιδί τους.

Λοιπόν. Πρὶν ἀπ' ὅλα χρειάζεται ἡ συγκατάθεσι κι' οἱ εὐχὲς τῶν γονέων, κατὰ τὸ γραφικό· «ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ' αὐτοῦ· εὐλογία γὰρ πατὴρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάρρα δὲ μητρὸς ἐκρίζει θεμέλια» (Σ. Σειρ. γ', 8—9).

Ἐπακολουθεῖ ἡ περίοδος τῆς μνηστείας, κατὰ τὴν ὁποία δοκιμάζονται καὶ προετοιμάζονται, ὅποτε φθάνουν στὰ πρόθυρα τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Ποία εἶναι τώρα ἡ ἐνδεδειγμένη προετοιμασία;

Αὐτὰ ποῦ συνήθως γίνονται δὲν ἐξυπηρετοῦν παρὰ τὴν ἀκόρεστη μταιοδοξία. Γίνεται ἴσως πομπώδης γάμος, μεγαλοπρεπής, μέ κάθε πολυτέλεια, ἐπίδειξι πλοῦτου, συρροὴ ἐπιστήμων καὶ λαοῦ, λουλούδια, μουσικὲς καὶ ὄργανα καὶ αὐστηρὴ ἐφαρμογὴ εἰδωλολατρικῶν καὶ γελοίων ἐθίμων, ὅπως τὸ σπάσιμο τοῦ πιάτου στὸ σπίτι ποῦ θὰ ἐγκαθιδρύσουν τὴ νέα τους οἰκογένεια, χωρὶς νά θυμοῦνται πῶς τὸ ἴδιο γίνεται σὰν βγαίνῃ νεκρὸς ἀπ' τὸ σπίτι! Γελοῖα ἔθιμα. Ἀντιχριστιανικὰ ὅλως διόλου ποῦ δὲν ἔχουν ὅλα αὐτὰ κανένα νόημα, καμμιά ἀξία. Ἀπλούστατα δέ, γιὰτὶ ἕνας τέτοιος γάμος γίνεται χωρὶς

Χριστόν ! Δηλαδή, θεμελιώνουν τὸ νέο σπίτι τους, κι' ἐνῶ καλοῦν καὶ τὰ πιὸ ἀπίθανα πρόσωπα, δὲν προσκαλοῦν τὸν Χριστόν νὰ λάβῃ μέρος, νὰ εὐλογῆσῃ γιὰ τὴ στερέωσι καὶ εὐτυχῆ ζωὴ τῆς νέας οἰκογένειας. Γάμος χωρὶς Χριστόν ! Γάμος μὲ εἰδωλο-λατρικὲς ἀρχές !

Δὲν ὀμιλοῦμε ἐδῶ γιὰ τὸν λεγόμενον πολιτικὸ γάμο, ποῦναι ἐντελῶς ἀπόβλητος καὶ καταδικασμένος ἀπ' τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψι, γιὰτὶ δὲν ἔχει καμμιά ἀπόλυτα ὑπόστασι καὶ κανένα ἔρεισμα.

Ἡ ἅγια Γραφή μᾶς ἀναφέρει, πῶς, κατόπιν προσκλήσεως, παρευρέθηκε στὸ γάμο τῆς Κανᾶ ὁ Ἰησοῦς. Τὸν ἐτίμησε μὲ τὴ ἅγια του παρουσία. Εὐλόγησε τὸν ὠραῖο αὐτὸ σύνδεσμο τῆς ζωῆς τῶν νεονύμφων. Κι' ἐδέχθηκε νὰ τελέσῃ ἐκεῖ τὸ πρῶτο Του θαῦμα, σὰν ἔκφρασι τῆς ἀπολύτου ἱκανοποιήσεώς Του.

Πῶς, λοιπόν, θὰ Τὸν προσκαλέσουν σήμερα οἱ μελλόννυμοι ; Μὲ τὴν προσευχὴ τους, θ' ἀπαντοῦσα. Αὐτὸ φανερῶνει καὶ μιὰ ὠραία παροιμία : «Εἶσαι γιὰ ταξίδι ; Προσευχῆσου μιὰ φορά. Μπήκες στὸ πλοῖο ; Προσευχῆσου δυὸ φορές. Θέλεις νὰ ὑπανδρευθῆς ; Τότε, προσευχῆσου ἑκατὸ φορές !»

Μὲ τὴν προσευχὴ θὰ ζητήσουν ὁ νέος κι' ἡ νέα τὴν προστασία, τὸ φωτισμό, τὴ θεία Χάρι καὶ βοήθεια τοῦ Κυρίου. Ὡστε «γάμος ἐν Κυρίῳ» νὰ τελεσθῆ. Μὲ εὐλογητὴ τὸν Ἰδιο. Ποῦ θὰ κατευθύνῃ τὶς σκέψεις, τὶς ἐνέργειες, ὀλόκληρη τὴ νέα ζωὴ τους.

Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶπαμε γιὰ νέα ζωὴ, ὀφείλουν κι' οἱ δυὸ νὰ σβύσουν ἀπ' τὸ βιβλίον τῆς συνειδήσεώς τους ὅ,τιδήποτε ἀμάρτημα ἔχουν ἀκούσια ἢ ἐκούσια γράψει. Δηλαδή, προετοιμασία χρειάζεται γιὰ ἀνακαίνισι τῆς ψυχῆς, μὲ τὴν προσέλευσι στὰ Μυστήρια τῆς μετανοίας—ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Τοῦτο εἶναι συγκινητικὸ, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμο, ὅταν γίνεται μὲ συναίσθησι, προσεκτικότητα, εὐλάβεια, μάλιστα δὲ κι' ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη. Γιατί, καμμιά φορά, γίνεται τυπικὰ ὅλως διόλου ἢ καὶ κατόπιν διαφωνίας. Ἐχω ὑπ' ὄψι μου περιστατικὸ, ποῦ ὁ νέος ἀρνήθηκε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ ἀδιαφορία περισσότερο, ἐνῶ ἡ νέα προχώρησε μόνη της σ' αὐτὸ τὸ ἱερώτατο καθῆκον, ἀλλὰ μὲ τὴν πικρία καὶ τὴν ὀδύνη στὴ ψυχῆ, γιὰ τὴν ἀρνησι τοῦ μνηστήρα της !

Ἄν εἶναι κι' οἱ δυὸ ἐξαγνισμένοι καὶ καθαροὶ στὴ ψυχῆ, μὲ ξεχωριστὴ χαρὰ θὰ παρουσιασθοῦν μπροστὰ στὸ θυσιαστήριον, γιὰ νὰ δεχθοῦν εὐλαβικὰ τὶς εὐλογίαι τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ θὰ τοὺς ἐνώσῃ σ' ἓνα ἐνιαῖο σύνολο, καὶ θ' ἀκούσουν στὶς εὐχὲς της, τὶς εὐθῦνες ποῦ ἐπωμίζονται, ἀλλὰ καὶ τὸ χαροποῖο

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ “ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ,” ”Η “ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ,”

Τοῦ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ὅτι δὲν ὠφελεῖ τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὸ νὰ θάβωνται μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Πέτρος: Θέλω νὰ συζητήσω μαζί σου, ἂν ἔχη κάποιαν ὠφέλειαν ἡ ψυχὴ ἑνὸς πεθαμένου, μὲ τὸ νὰ θάβεται τὸ σῶμά του μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Γρηγόριος: Ἄν αὐτὸς ποὺ πεθαίνει δὲν εἶναι βαρεῖα ἁμαρτωλός, ὠφελεῖται μὲ τὸ νὰ θάβεται μέσα στὴν Ἐκκλησία. Γιατὶ οἱ συγγενεῖς του καὶ οἱ δικοὶ του, βλέποντας τὸ μνημά του, ὅσες φορές πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησία, τὸν θυμοῦνται καὶ παρακαλοῦνε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ψυχὴ του. Ὅσοι ὅμως εἶναι βαρεῖα ἁμαρτωλοὶ δὲν ὠφελοῦνται σὲ τίποτα, μὲ τὸ νὰ θάβωνται μέσα στὴν Ἐκκλησία. Καὶ μάλιστα, ὄχι μονάχα δὲν συντελεῖ αὐτὸ σὲ κάποια τους λύτρωση κι' ἀνακούφιση, ἀλλὰ γίνεται ἀφορμὴ καὶ σὲ μεγαλύτερη κατάκρισή τους, ὅπως φανερώνεται κι' ἀπὸ γεγονότα συγκαταρκινὰ μας.

Γιατὶ μοῦ διηγήθηκε κάποτε ὁ εὐσεβέστατος ἐπίσκοπος τοῦ Πόρτου Φίληκας, ποὺ καταγόντανε ἀπὸ τὴν Σαβίνα, πὼς ἐξοῦσε στὴν πολιτείαν αὐτὴ μιὰ καλόγρηρα, ποὺ εἶχε μὲν ἐγκράτεια στὶς σωματικὲς ἡδονές, ἦτανε ὅμως γλωσσοῦ καὶ φλύαρη καὶ ἀκριτολόγα.

Σὰν ἀπόθανε λοιπὸν τὴν ἔθαψαν μέσα στὴν Ἐκκλησία. Κι' αὐτὸς ποὺ ἔμεινε σὰν φύλακας μέσα στὴν Ἐκκλησία, εἶδε στὸν ὕπνο του, σὰν ἀποκάλυψη, πὼς τὴν ἐξέθαψαν καὶ τὴν πήγανε μπροστὰ στὴν ἁγία Τράπεζα. Κι' ἐκεῖ τὴν ἔσχισαν στὰ δύο. Καὶ τὸ μισὸ της κορμὶ τὸ ρίξανε ἐπάνω σὲ μιὰ μεγάλη φωτιά, γιὰ νὰ καῖ καὶ τ' ἄλλο μισὸ ἔμεινε καταγῆς ἀπείρακτο. Καὶ τ' ἄλλο πρωί, σὰν ξύπνησε, διηγήθηκε τὸ ἀποκαλυπτικὸ αὐτὸ

μήνυμα, πὼς θάχουν πάντα στὴν πορεία τους τὸ Χριστὸ εὐλογητὴ, ἂν θέλουν βέβαια.

Ἔτσι θὰ ἰδρυθῆ ἡ νέα οἰκογένεια, ἡ ὁποία θ' ἀποβλέψη σὲ νέους ἀγῶνες γιὰ τὴν πραγμάτωσι τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἁγίου σκοποῦ τοῦ γάμου.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

ὄνειρό του σ' ὅλους. Κι' ὅλοι τοῦ ἐξήγησαν, πὼς εἶναι φανερό, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ βοηθηθῆ καὶ νὰ ξεφύγη τὴν κρίση κάνεις πού εἶναι ἀμαρτωλός, μὲ τὸ νὰ θάβεται τὸ σῶμά του σὲ ἱερὸ τόπο.

Μὰ κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος γνώρισα καὶ θυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὸν Πατρίκιο Βαλλεριανό, πού ἔζησε κι' ἀπόθανε στὴν πολιτεία τῆς Βρίξας. Ὁ Βαλλεριανὸς λοιπὸν αὐτὸς ἔζησεν, ὡς τὰ γηρατεία του, μιὰ ζωὴν ἑλεεινὴ κι' ἀκατάστατη, χωρὶς νὰ θελήσῃ ποτέ του νὰ βάλῃ κάποιον χαλινάρι στὶς ἐπιθυμίες του καὶ στὶς ἀταξίες του. Σὰν πέθανε ὅμως, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου δωροδοκῆθηκε μὲ χρήματα πολλὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του, κι' ἔδωσεν ἔτσι τὴν ἄδεια νὰ τὸν θάψουνε μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ.

Τὸν θάψανε λοιπὸν μέσα στὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Μάρτυρα Φαυστίνου. Κι' ὅταν νύχτωσεν, ὁ ἅγιος Μάρτυρας φανερώθηκε στὸ νεωκόρο καὶ τοῦ εἶπε·—«Νὰ πᾶς νὰ εἰπῆς στὸ Δεσπότη, πὼς αὐτὲς τὶς βρωμερὲς σάρκες πού ἔθαψε μέσα στὸ ναὸ μου, νὰ τὶς πετάξῃ ἔξω. Γιατί, ἂν δὲν τὸ κάνῃ, σὲ τριάντα ἡμέρες, θὰ πεθάνῃ κι' ὁ ἴδιος. Ὁ νεωκόρος λοιπὸν φοβήθηκε νὰ εἰπῆ στὸ Δεσπότη τ' ὄνειρό του αὐτό. Καὶ τότες ὁ Μάρτυρας τοῦ ξαναφανερώθηκε καὶ τὸν πρόσταξε τὸ ἴδιο· αὐτὸς ὅμως δὲν συμμορφώθηκεν, ἀπὸ φόβο, καὶ πάλιν.

Καὶ τότε, στὶς τριάντα ἀκριβῶς ἡμέρες, κι' ἐνῶ ὁ Δεσπότης ἦτανε γερὸς κατὰγερος στὴν ὑγεία του, ἀπόθανε ξαφνικά, χωρὶς νὰ ξέρῃ κανεὶς τὸ πὼς καὶ τὸ γιατί. Κι' ἀπ' αὐτὸ φαίνεται καθαρώτατα σὲ ποιά κατάκριση βρισκότανε ἡ ψυχὴ τοῦ Βαλλεριανοῦ. Καὶ εἶναι καὶ ἀπόδειξη, πὼς ὅσοι εἶναι βαρεὶ ἀμαρτωλοὶ ὄχι μονάχα δὲν ἔχουνε καμμιάν ἀπολύτως ὠφέλεια, μὲ τὸ νὰ θάβωνται μέσα σὲ ἱεροὺς τόπους, ἀλλὰ καὶ καταδικάζονται γι' αὐτὸ σὲ βαρύτερη κατάκριση.

Πὼς πρέπει νὰ κοινωνοῦνε αὐτοὶ πού ἀσκητεύουνε μέσα στὶς ἐρημιές.

Κάποτε πού ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κορίνθου πήγαινε στὴν Πόλη, ἀποφάσισε νὰ λοξοστράτισῃ καὶ νὰ πάῃ νὰ βρῆ τὸν Ὅσιο Λουκά στὸ ἀσκηταριό του, γιατί λαχταροῦσε νὰ τὸν δῆ καὶ νὰ πάρῃ τὴν εὐχή του γιὰ τὸ ταξίδι του.

Ὁ Ἅγιος λοιπὸν τὸν ὑποδέχθηκε πασίχαρος στὸ φτωχό-κάλυβό του καὶ κουβέντιασε μαζί του γιὰ πολλὰ πράγματα· κι' ἀρώτησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο ἀνάμεσα σ' ἄλλα πολλὰ καὶ

γι' αὐτό—«Πῶς μπορούμε, Δεσπότη μου,—τοῦ εἶπε—κι' ἡμεῖς, πού ζοῦμε μέσα στὰ βουνὰ καὶ μέσα στὶς ἐρημιές, γιὰ νὰ λυτρωθοῦμε ἀπὸ τὶς ἀμέτρητες ἀμαρτίες μας, νὰ παίρνωμε, ὅπως ὅλοι, τὴν ἀγία Μετάληψη καὶ νὰ κοινωνοῦμε κι' ἡμεῖς τ' ἄχραντα θεῖα μυστήρια; Γιατί, καθὼς τὸ βλέπεις καὶ μόνος σου, Δεσπότη μου, οὔτε σὺναξη μπορεῖ νὰ γίνη κι' οὔτε καὶ μπορεῖ νὰ βρεθῆ εὐκολὰ ἱερέας. Κι' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δέχθηκε τὸ ἐρώτημά του, μὲ πολλή προθυμία καὶ συγκατάβαση καὶ τοῦ εἶπε—Αὐτὸ πού μοῦ ζητᾶς εἶναι καλὸ κι' εὐλογημένο. Κι' ὅπως ξέρεις ἕνας παλιὸς λόγος λέει «τὸ καλόν, οὐ καλόν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται». Γι' αὐτὸ τὸ σωστὸ καὶ τὸ καλύτερο βέβαια εἶναι νὰ ὑπάρχη ἱερέας. Ὅταν ὁμως εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ ὑπάρχη, τότε πρέπει, ἂν ὑπάρχη ἐκκλησία νὰ τοποθετοῦμε ἐπάνω στὴν ἀγία Τράπεζα καὶ μέσα στὸ ἅγιον ἄρτοφυλάκιο τὰ προηγιασμένα θεῖα δῶρα. Κι' ἂν δὲν ὑπάρχη ἐκκλησία καὶ ὑπάρχει μόνο κάποιον κελλι ἢ κάποιον σκῆτη, τότε πρέπει νὰ τὰ τοποθετοῦμε ἐπάνω σ' ἕνα σκαμνὶ καθαρὸ, ἀφοῦ πρῶτα τὸ στρώσωμε μ' ἕνα κάλυμμα πού νᾶναι κι' αὐτὸ καθαρῶτατο. Τότε θὰ βάλωμε ἐπάνω του τὶς ἅγιες μερίδες καὶ θὰ θυσιάσωμε καὶ θὰ ψάλλωμε ὅλα τὰ τυπικὰ τροπάρια. Καὶ ὕστερα, ἀφοῦ εἰποῦμε τὸ «Πιστεύω» καὶ ἀφοῦ θὰ γονατίσωμε τρεῖς φορές, θὰ πιάσωμε μὲ τὰ χέρια μας καὶ μὲ ἄκρα συστολή τὰ θεῖα δῶρα καὶ θὰ φέρωμε πρὸς τὸ στόμα μας τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Κυρίου μας, λέγοντας «Ἀμήν». Ἐντὶς δὲ γιὰ νᾶμα θὰ πιῆς ἀπὸ ἕνα ποτήρι λίγο κρασί. Τὸ ποτήρι ὁμως αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ μεταχειρισθῆς πλέον σὲ τίποτε ἄλλο.

Κι' ἀφοῦ τὰ κάμης, μ' εὐλάβεια, ὅλα αὐτὰ, τότε τὶς ὑπόλοιπες μερίδες θὰ τὶς βάλῃς μέσα στὸ τίμιον σκεῦος καὶ θὰ τὶς σκεπάσῃς μ' ἕνα καθαρῶτατο κάλυμμα. Καὶ θὰ προσέχῃς νᾶναι σὲ ἀσφάλεια καὶ νὰ μὴν πέση καταγῆς ὁ θεῖος κι' ἀξέτιμητος θεῖος μαργαρίτης. Κι' ὁ Ἅγιος τᾶκουσε ὅλα αὐτὰ, μὲ μεγάλη προσοχή, κι' εὐχαρίστησε μὲ θερμὰ λόγια τὸν Ἀρχιεπίσκοπο.

Ὁ πραγματικὸς ποιμένας θυσιάζεται γιὰ τὸ ποίμνιό του.

Τὴν ἐποχὴ τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν, εἶπανε στὸν ἀσεβέστατον αὐτοκράτορα Διοκλητιανό, πῶς ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀλεξάνδρειας ἀποσποῦσε πολλοὺς ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρεία καὶ τοὺς ἔφερνε στὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κι' ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος τύραννος καὶ διώκτης τοῦ Χριστοῦ θύμωσε ὑπερβολικά. Κι' ἀμέσως ἐπρόσταξε πέντε ἀξιωματικούς του νὰ πάρουνε ἀρκετοὺς στρατιῶτες μαζί τους καὶ νὰ φύγουνε παρευθὺς γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια, μὲ τὴ διαταγὴ νὰ τὸν πιάσουνε καὶ

νά τὸν σκοτώσουνε—«Κι' ἂν λάχη, τοὺς εἶπε, καὶ δοκιμάση κανένας ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς αὐτοὺς νὰ σᾶς ἀντισταθῆ, χωρὶς νὰ χάσετε διόλου καιρὸ καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῆτε τίποτα, νὰ τοὺς περάσετε ὅλους ἀπὸ τὸ μαχαίρι».

Μόλις λοιπὸν ἔφθασαν αὐτοὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια, τὸν βρῆκανε τὸν ἅγιο Πέτρο νὰ διδάσκη στὴ σύναξη τῆς Ἐκκλησίας τοὺς πιστοὺς καὶ τοῦ εἶπανε τὴ διαταγὴ πού ἔχουνε ἀπὸ τὸ Βασιλεῦς. Κι' αὐτός, χωρὶς νὰ παραχθῆ καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ἀντιμιλήσῃ διόλου, γιατί τέτοιο πράγμα δὲν ἦτανε στὶς συνήθειές του, τοὺς ἀκολούθησε.

Μόλις ὅμως τὸ πήρανε εἶδηση, τὸ πλήθος κινήθηκεν ἐναντίον τους κι' ἐγένηκεν ἀναταραχὴ μεγάλη· κι' αὐτοί, ἐπειδὴ φοβηθήκανε πὼς ἡ ἀνταρσία δὲν θὰ τοὺς ἔβγαине σὲ καλὸ, γιατί εἶχανε ξεσηκωθῆ ὅλοι, φοβηθήκανε· καὶ τὸν ἐπήγανε σ' ἓνα σπίτι κοντὰ στὴν Ἐκκλησία, κι' ἐκεῖ τὸν ἐκλείσανε καὶ τὸν ἐφυλακώσανε. Μαζεύθηκε λοιπὸν ἄπειρο πλήθος ἀπέξω κι' ἐκραυγάζανε νὰ τὸν ἀποφυλακίσουνε, διανυκτερεύοντας ἐπὶ τόπου, γιατί, λογιάζανε τὴ στέρηση τοῦ ἁγίου τους Πατέρα σὰν θάνατον ἀληθινό.

Κι' ὅταν κάποτε οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοί, παίρνοντας μαζί τους καὶ τοὺς στρατιῶτές των, δοκίμασαν νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὴ φυλακὴ, γιὰ νὰ ἐκτελέσουνε τὸ πρόσταγμα τοῦ Βασιλεῦς, τὸ πλήθος τοὺς περιτριγύρισε καὶ δὲν τοὺς ἄφηνε νὰ πλησιάσουνε καὶ νὰ τὸν πάρουνε μαζί τους, λέγοντάς τους, πὼς προτιμοῦνε χίλιες φορές περισσότερο νὰ χάσουνε τὴ ζωὴ τους, παρὰ ν' ἀφήσουνε τὸ θεῖό τους δάσκαλο νὰ τὸν πάρουνε μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τους καὶ νὰ τὸν θανατώσουνε. Φύγανε λοιπὸν ἄπρακτοι, γιατί φοβηθήκανε τὴν ὄρμη τοῦ πλήθους κι' ἐκάνανε συμβούλιο, μὲ ποῖο τρόπο θὰ τὸν ἔβγαζαν ἀπὸ τὴ φυλακὴ ἐκείνη. Καὶ στὸ τέλος ἀποφασίσανε νὰ βιάσουνε τὰ πράγματα· κι' ὅποιος τυχὸν ἀντιστεκόντανε νὰ τὸν σκοτώσουν.

Ἐμαθε λοιπὸν ὁ ἅγιος Πέτρος τὴν ἀπόφασί τους αὐτὴ κι' ἐπειδὴ φοβήθηκε, πὼς θὰ πλήρωναν πολλοί, μὲ τὴ ζωὴ τους τὴν ἀντίσταση αὐτὴ, πήρε μίαν ἀπόφαση μεγάλη καὶ ἥρωϊκὴ κι' ἀντάξια τῆς θείας του ψυχῆς, πού μ' αὐτὴν τὸ μὲν δικό του τέλος θάτανε μαρτυρικό, θὰ σωζότανε ὅμως τὸ πλήθος. Φωνάζει λοιπὸν κάποιο γέροντα, ἀπὸ τοὺς ἀφωσιωμένους του ἀνθρώπους, πού δὲν ἔφευγεν οὔτε στιγμή ἀπὸ κοντὰ του καὶ πού ἦτανε κι' εὐσεβέστατος, καὶ μηνᾶ μ' αὐτὸν στοὺς ἀξιωματικούς, τὴν ἐπόμενη νύχτα νὰ πλησιάσουνε ἀπὸ τὴν νοτινὴ του πλευρὰ τὸ σπίτι τῆς φυλακῆς, καὶ νᾶχουνε τὸν νοῦ

τους σὲ ποιὸ μέρος θάκούσουνε ἀπὸ μέσα κτύπο. Καὶ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μέρος ν' ἀνοίξουνε τρύπα καὶ νὰ μποῦν μέσα, γιὰ νὰ φέρουνε σὲ καλὸ τέλος τὴν ἀποστολὴ τους.

Κι' αὐτοί, σὰν τᾶκουσαν, δεχθήκανε μ' εὐχαρίστησή τους μεγάλη τὸ μήνυμα αὐτό, καὶ ἀνυπομονούσανε πότε θὰ πάρη τέλος. Τὴν ἄλλη νύκτα λοιπὸν ξεκινήσανε μονάχοι τους καὶ χωρὶς στρατιῶτες, παρὰ μὲ μερικοὺς λιθοκόπους μονάχα πού βαστούσανε λοστούς, καὶ πήγανε πρὸς τὸ μέρος πού τους εἶχε παραγγείλει. Καὶ ὁ Ἅγιος, μόλις τους πῆρε εἶδηση πὼς ἦλθανε, ξεγλίστρησεν ἀνυποψίαστα καὶ ἤσυχα—ἤσυχα πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς φυλακῆς, χωρὶς νὰ τὸν πάρουνε εἶδηση οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι μαζί του κι' ἐκτύπησε τὸν τοῖχο, ὅπως τους εἶχε μηνύσει. Κι' αὐτοί, μόλις ἀκούσανε τὸν κτύπο, ἄρχισαν ν' ἀνοίγουνε μὲ τους λοστούς τρύπα, καὶ σὲ λίγο ἔκαμαν ἀνοιγμα καὶ μπήκανε μέσα.

Συνέβηκε δὲ κι' αὐτὸ τὸ ἀξιθαύμαστο, πὺν ἐβοήθησε πολὺ, γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ κανεὶς τίποτα. Γιατί μόλις ἐκείνοι ἄρχισαν ν' ἀνοίγουνε τὸν τοῖχο, σὰν ἀπὸ θεία πρόνοια, ἔπιασε φοβερὴ ἀνεμικὴ καὶ ξέσπασαν οἱ καταρράκτες τ' οὐρανοῦ μ' ἀστραπόβροντα συχνὰ καὶ φοβερά, ἕως ὅτου πῆρε τέλος ἡ ὑπόθεση. Κι' ἀπὸ τὸ σάλαγο καὶ τους φοβεροὺς κρότους κανεὶς ἀπολύτως δὲν ἄκουσε τὰ κτυπήματα τῶν λοστῶν πὺν σπάγανε τίς πέτρες, γιατί πνιγότερα μέσα στὰ ἀστραπόβροντα. Κι' ἔτσι τρύπησαν εὐκολὰ τὸν τοῖχο καὶ μπήκανε μέσα. Κι' ὁ θεῖος Πέτρος τότε παρουσιάσθηκε μόνος του στοὺς διώκτες του, ὅπως τᾶκανε κι' ὁ θεῖος μας διδάσκαλος στ' ἅγια πάθη του, πὺν παράδωσε τὸν ἑαυτό του στοὺς θεοκτόνους, γιὰ νὰ σωθοῦνε οἱ μαθητὲς «Εἰ γὰρ ἐμὲ ζητεῖτε, ἔφη, ἄφετε τούτους ὑπάγειν».

Ἐθυσίασε λοιπὸν τὴ ζωὴ του γιὰ τὸ ποιμνιὸ του ὁ καλὸς αὐτὸς Ποιμένας καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ πούχανε προσταχθῆ γι' αὐτὸ τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν πήγανε στὸν τόπο πὺν θὰ τὸν ἀποκεφαλίζανε. Κι' ὅταν ἔφθασαν, πρῶτα—πρῶτα ἐγονάτισε, καὶ στρέφοντας τὰ μάτια του πρὸς τὸν οὐρανὸ εὐχαρίστησε τὸν Θεό. Ἔπειτα ἔκαμε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ κι' ἐσφράγισε μ' αὐτὸ τὸ κορμὶ του. Καὶ ὕστερα, προφέροντας τὴ λέξη Ἄ μὴ ν, ἀνοίξε τὸ φόρεμά του πρὸς τὸ μέρος τοῦ λαιμοῦ του καὶ σκύβοντας τὸ κεφάλι του τοὺς προσκάλεσε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουνε.

Κι' ἐκείνοι βλέποντας τὴν τόλμη καὶ τὴν ἀνδρεία του αὐτῆ κι' ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀρετῆς του, στεκόντανε

Τὸ ὀρθόδοξο βίωμα κι' οἱ βαθεῖες του ἀλήθειες

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΘΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ

Ἡ πίστις στὴ θεανδρική ὑπόστασι τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς αἰσιοδοξίας τοῦ χριστιανοῦ, στὸν ἀγῶνα του κατὰ τῆς ἀμαρτίας. Ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος γράφει: «Εἶ γὰρ μὴ ἄνθρωπος ἐνίκησε τὸν ἀντίπαλον τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἂν δικαίως ἐνίκηθῃ ὁ ἐχθρός. Πάλιν τε, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο τὴν σωτηρίαν, οὐκ ἂν βεβαίαν ἔσχομεν αὐτήν» (Ἐλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, Γ' 18). Νικᾶμε τὸ κακὸ σὰν κοινωνοί, ἄμεσα κι' ἔμμεσα, ἀλλὰ πραγματικά καὶ τῶν δυὸ φύσεων τοῦ Χριστοῦ, ποὺ κατατρόπωσαν τὴν ἀμαρτία. Οἱ δυὸ αὐτὲς φύσεις εἶναι ἡ ἀνθρώπινη, ποὺ θεώθηκε κι' ἐξακολουθεῖ νὰ θεώνεται σὲ μᾶς, τὸ μυστικὸ του σῶμα, καθὼς κι' ἡ θεία, ποὺ, μὲ τὴ θέωσι, βρισκόμαστε μέσα στὴν ἐνέργειά της.

Τὴν καθαρότητα καὶ τὴν τόνωσι τῶν ἀρετῶν τὴν πετυχαίνει ὁ πιστὸς σὰν μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀντλῶντας ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν ἁγίων τὸ φῶς καὶ τὴς πνευματικῆς ἐκείνης δυνάμεις, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες στὴ βούλησι, γενικώτερα στὸ ὅλο ψυχοβιολογικὸ του εἶναι, ἀλλὰ καὶ στὴς γύρω ἀντικειμενικῆς συνθήκες. Πραγματικά, ἡ στέρεη ἔμμονὴ στὸ θεῖο θέλημα καὶ τὴν ὀρθὴ πίστι, καθὼς κι' ἡ δυναμικὴ συνέπεια ἀπέναντι σ' αὐτὰ τὰ δυὸ, ποὺ δοκιμάζουν τὸ ἀνδρεῖο φρόνημα, δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μονάχα τοῦ ἐσωτερικοῦ ἁγιασμοῦ μας. Εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ τῶν συνθηκῶν, ποὺ διαμορφώνει γύρω μας ἡ θεία οἰκονομία, κατὰ τὸ τοῦ Παύλου: «Οὐκ ἔασει ὑμᾶς ὁ Θεὸς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε» (Α' Κορ. ι' 13). Ἡ ἀπαιτούμενη δηλαδή ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀνδρεία εἶναι πάντα σύμμετρη μὲ τὴς συνθήκες αὐτῆς.

Ἀνταποκρινόμαστε στὴς συνθήκες αὐτῆς ὄχι μονάχα ἔχοντας βαθεῖα συναίσθησι γιὰ τὸ πόσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ συμπα-

σὰν νᾶτανε τὰ χέρια τους δεμένα καὶ προέτρεπεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ν' ἀρχίσῃ. Ὅλοι τους ὁμως ἀπόφευγαν· κι' ἐδίσταζαν νὰ τὸ κάμουν, γιὰτὶ τοὺς εἶχε θαμπώσει ἡ ἀρετὴ του. Στὸ τέλος λοιπὸν ἐμχανεύθησαν αὐτό. Ἐβάλανε δηλαδή ἀπὸ πέντε χρυσᾶ νομίσματα ὁ καθένας τους κι' ἐσυμφωνήσανε νὰ τὰ πάρῃ αὐτὸς ποὺ θὰ τοῦκοβε, μὲ τὸ σπαθί του τὸ κεφάλι του. Κι' ἔτσι καὶ γίνηκε. Κι' ἐκεῖνος ποὺ ἦτανε ὁ πιὸ φιλοχρήματος ἔκοψε τὸ μαρτυρικὸ κεφάλι τοῦ Ἁγίου κι' ἐπῆρε τὸ χρυσάφι.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ράστασις τῆς φύσεως καὶ τῆς βουλήσεώς μας ἀπὸ τῆς θείας χάρι, ἀλλὰ καὶ μὲ τῆς συνείδησι, ὅτι, μέσα στὴν Ἐκκλησίαν, σὰν μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, καὶ μονάχα μέσα σ' αὐτή, μποροῦμε νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν παραπάνω συμπαράστασι. Μὲ τὴν κοινωνίαν τῶν ἁγίων, βεβαιωνόμεσθε, ὅτι μετέχουμε στὶς δυὸ φύσεις τοῦ Χριστοῦ, ἅμεσα κι' ἔμμεσα. Ἔτσι, μὲ τὴν μετοχή αὐτή, ἀποβάλλουμε τὸν ἀπὸ τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα γεννημένο φόβο καὶ γινόμεσθε γενναῖοι ἄθλητὲς στὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἁμαρτίας, πού χωρὶς αὐτὸν δὲν ὑπάρχει λύτρωσις.

Κανένας μέσα στὴν Ἐκκλησίαν δὲν εἶναι ὅ,τι εἶναι ἀπλῶς ἀπὸ τὶς προσωπικὲς του σχέσεις μὲ τὸν Χριστό. Ἔχει, ἐπὶ πλεόν, μέσα του καὶ τὸ δυναμικὸ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας. Ἐνισχύεται ὄχι μονάχα ἀπὸ τὸ δεδομένο τῶν σχέσεων του μὲ τὸν Κύριον, ἀλλὰ κι' ἀπὸ τὸ δεδομένο τῶν σχέσεων ὅλης τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν Κύριον καὶ Νυμφίον τῆς.

Ὅ,τι καταβάλλουμε στὸν ἀγῶνα μας, εἶναι σύγχρονα καὶ καταβολὴ τῆς Ἐκκλησίας γενικά. Τὰ τρόπαια, πού στήνουμε ἀπέναντι στὸν διάβολον, τὸν κόσμον καὶ τὴν σάρκα, πρέπει νὰ τὰ ἀποδίδουμε πρὶν ἀπ' ὅλα στὴ μυστηριώδη συνάφεια κι' ὁμοιογένεια τῆς προσωπικῆς μας ὑποστάσεως μὲ τὴν ὑπόστασι τῆς Ἐκκλησίας. «Ζέρουμε—λέγει ὁ Χομιάκωφ—ὅτι, ὅταν ἕνας μας πέφτει, πέφτει μόνος. Κανένας ὅμως δὲν σώζεται μόνος. Ὅποιος σώζεται, σώζεται μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, σὰν μέλος τῆς ἐνωμένου μὲ τὰ ἄλλα μέλη τῆς».

Ἀντιλαμβάνομασθε ἔτσι, γιατί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ σὰν τὸ κατ' ἐξοχήν κλίμα τῆς ἀνθήσεως τῶν ἀρετῶν ἐκεῖνον, πού διαμορφώνεται στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς. Σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ πρὶν ἀπ' ὅλα ἡ πείρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐννοεῖ καὶ κατὰ κάποιον τρόπο ἀπτοποιεῖ τὴ διασφάλισι τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τὴ γένεσι κι' ἀνάπτυξι τῶν ἀρετῶν, ἄρα καὶ τοῦ ἀνδρείου φρονήματος, πού ἐξασφαλίζει τὴν πραγματοποίησίν τους.

Μέσα στὴ λειτουργικὴ ζωὴ, οἱ πνευματικὲς δυνάμεις, ἀλλὰ κι' οἱ ὑλικὲς ἀκόμα αἰσθήσεις δέχονται τὴν κλήσι τῆς θείας ἀγάπης, τὸ ζωηφόρον περιεχόμενον τῆς θείας ἀλήθειας. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, ἀποκρινόμεσθε μὲ τὴν καρδιακὴ ἀνάτασι καὶ τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν. Μέσα σ' αὐτὴ, προγευόμεσθε τὴ μέλλουσα μακαριότητα, κοινωνῶντας μὲ τὴν ἄνω ζωὴ. Ἀκόμα, λοιπόν, κι' ἔξω ἀπὸ τὴ συνηθισμένη ἔννοια τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς τὸ δικό τῆς κλίμα περιβάλλεται, ἐκπληρώνοντας τὸ θεῖον θέλημα μέσα σὲ λειτουργικὴ αἴσθησι καὶ συνείδησι, ὄντας, ὅπου κι' ἂν βρισκεται,

«μιὰ ζῶσα λειτουργία» (βλ. γιὰ τὸν ὥραϊο αὐτὸν ὄρο: D.O. Rousseau, *Le sens du culte et son unité dans l'Église d'Orient*, Irénikon, 23[1950], σ. 37-51).

Τὸ νὰ πάσχη κανένας γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ, εἶναι κατὰ βᾶθος λειτουργικὸ φαινόμενο κι' ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς ἀσκήσεως κι' ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ μαρτυρίου. Ἀπὸ τὴν πρώτη, ὁ πιστὸς εἶναι ἡ «ζῶσα λειτουργία». Ἀπὸ τὴν ἄλλη, σύμφωνα μετὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἴδιος ὁ κόσμος «δοκεῖ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ» (Ἰω. 1στ' 2). Ἡ ἀνδρεία, λοιπόν, τοῦ πιστοῦ εἶναι δυναμικὸ στοιχεῖο ὄχι ἀπλῆς ἠθικῆς ἐξάρσεως, ἀλλὰ τοῦ ὄλου ἀγιασμοῦ τοῦ πιστοῦ κι' ἡ ἄνθησις αὐτοῦ τοῦ στοιχείου εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ στὴν ὁποία πραγματοποιεῖται.

Ἔτσι, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκπληρώνει τὸ μορφωτικὸ της ἔργο, πού ἀποβλέπει πρῶτα στὴ βούλησι, μετὰ τὸ λειτουργικὸ πρὶν ἀπ' ὅλα ὑλικὸ καὶ τοὺς ἀγωγικούς κι' ἀναγωγικούς τρόπους, πού ἐφαρμόζονται σ' αὐτὸ τὸ ὑλικό. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἐπιδιώκει: 1) Τὴν καταπολέμησι τῆς ἀξιολογικῆς δυσορασίας ἢ κι' ἀορασίας. 2) Τὴν ἀνάπτυξι συμπλέγματος βουλευτικῶν κινήτρων, μέσα στὴ συνείδησι τοῦ πιστοῦ, πού ἀφοροῦν στὴν ὀλότητα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς κι' εἶναι ἀκαθαίρετα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. 3) Τὴν καλλιέργεια θάρρους, πού πηγάζει ἀπὸ τὴ βεβαιότητα, ὅτι οἱ ἀξίες τοῦ χριστιανισμοῦ μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν. 4) Τὴ δημιουργία ἐλευθέρων προσωπικότητων, πού θὰ εἶναι κάθε φορά σὲ θέσι νὰ προσανατολίσουν τὴν ὑποκειμενικὴ τους ἀξιολόγησι (ὀρθή πίστις) καὶ βούλησι (ἀρετὴ) στὴν ἀντικειμενικὴ ἱεραρχικὴ τάξι καὶ διαβάθμισι αὐτῶν τῶν ἀξιών (βλ. Ε. Θεοδώρου, Ἡ καλλιέργεια τῆς βουλήσεως διὰ τοῦ ὀρθοδόξου μορφωτικοῦ ἔργου, Θεολογία, ΛΑ' [1960], σ. 260—261).

Στὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, πραγματοποιεῖται ὁ φωτισμὸς τῆς διάνοιας κι' ἡ κάθαρσις τῆς συνειδήσεως ἀπὸ τὸν γνόφο τῶν παθῶν, τῶν ὑποβολῶν τοῦ πονηροῦ καὶ τοῦ κόσμου. Παράλληλα, μετὰ τὴ μυστηριακὴ καὶ τὴ γενικώτερη ἀγίασι, ἐνδυναμώνονται ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα στὸ νὰ ἐργάζονται. τὶς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, στὸ νὰ ἀντιμετωπίζουσι τροπαιοφόρα τὶς ἐσωτερικὰς κι' ἐξωτερικὰς ἀντιξοότητες. Ἔτσι, ὁ πιστὸς ἀπελευθερώνεται βουλευτικὰ (κατὰ τὴν προαίρεσι, μετὰ τὴν ἔλλαμψι καὶ τὴν κατάνυξι) καὶ στὴν πράξι (μετὰ τὴ λήψι ἀγίων ἀποφάσεων) ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὶς συνέπειάς της κι' ἀντεπεξέρχεται ἀνδρεία σὲ κάθε ἀντίθετο στὸ Ἅγιο Πνεῦμα δεδομένο, εἴτε μέσα του εἴτε γύρω του.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπὸ 20-3-64 ἕως 15-4-64 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα.

Πρ ε σ β υ τ ἔ ρ α ν Μ α ρ ί α ν Κ. Πα πα ν τ ω ν ί ο υ ἢ Πα πα κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ, Ἱ ε ρ ᾶ ς Ἀ ρ χ ι ε π ι σ κ ο π ῆ ς Ἀ θ η ν ῶ ν, β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 677. Ἐφ' ἅπαξ 31914 δρχ.

Α ἰ δ ε σ ι μ. Σ ο υ μ ᾶ ν Ἀ ν α σ τ., Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Φ ω κ ῖ δ ο ς, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 783. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 26284,50.

Α ἰ δ ε σ ι μ. Γ κ ο υ λ ι ῶ ν η ν Ν ι κ ὀ λ., Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Σ ε ρ β ί ω ν καὶ Κοζάνης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἅπαξ 21334,50.

Α ἰ δ ε σ ι μ. Τ σ ι ο ῦ ρ η ν Π ε ρ ι κ λ ῆ ν, Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Ἰ ω α ν ν ί ω ν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1044. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 25202.

Α ἰ δ ε σ ι μ. Σ τ α ρ ῆ ν Δ η μ., Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Ἐ δ ῆ σ σ η ς, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 21857.

Α ἰ δ ε σ ι μ. Σ τ ᾶ θ η ν Κ ω ν / ν ο ν, Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Δ η μ η τ ρ ι ᾶ δ ο ς, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1093. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 26284,50.

Κ ῦ ρ ι ο ν Σ α κ κ ῖ δ η ν Σ τ α ῦ ρ ο ν, Ἱ ε ρ ο ψ ᾶ λ τ η ν, Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Π ε ι ρ α ι ῶ ς. Σύνταξις δρχ. 1034. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 32933.

Π ρ ε σ β υ τ ἔ ρ α ν Μ α ρ ί ν α ν Κ λ. Γ ε ω ρ γ ι ᾶ δ ο υ, Ἱ ε ρ ᾶ ς Ἀ ρ χ ι ε π ι σ κ ο π ῆ ς Ἀ θ η ν ῶ ν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 665. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 26814.

Α ἰ δ ε σ ι μ. Ν τ α ῆ ν Β α σ ῖ λ ε ι ο ν, Ἱ ε ρ ᾶ ς Ἀ ρ χ ι ε π ι σ κ ο π ῆ ς Ἀ θ η ν ῶ ν, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 725. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 21876.

Κ ῦ ρ ι ο ν Ἀ γ γ ε λ ὄ π ο υ λ ο ν Ἀ ν α σ τ ᾶ σ ι ο ν, Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς Κ ἴ τ ρ ο υ ς, ὑ π ἄ λ λ η λ ο ν. Σύνταξις δρχ. 1640. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 31828,50.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Α ἰ δ ε σ ι μ. Κ ο κ κ ι ν ῖ δ η ν Μ η ν ᾶ ν, Ἀ πο κο ρ ὄ ν ο υ 38, Ἡ ρ ᾶ κ λ ε ι ο ν Κ ρ ῆ τ η ς. Τὸ ὑ π' ἀ ρ ἰ θ μ. 4 τεῦχος τοῦ τρέχοντος ἔτους σᾶς ἀπεστάλη. — Α ἰ δ ε σ ι μ. Δ η μ. Κ α ν ε λ λ ὄ π ο υ λ ο ν, Π λ α τ ι ᾶ ν α Ζ ᾶ χ α ς Ὀ λ υ μ π ῖ α ς. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. — Α ἰ δ ε σ ι μ. Σ ᾶ β β α ν Χ α τ ζ η λ α ζ α ρ ῖ δ η ν, Κ ο κ κ ι ν ὄ χ ο μ α Κ α β ᾶ λ λ α ς. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τεύχη «Ἐφημερίου» ἀπὸ 1.1.63 κ.έ. καὶ ἀπὸ 1.1.64. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν περὶ τῆς ἐφημερίας σας. — Α ἰ δ ε σ ι μ. Τ α ρ ᾶ τ σ α ν Ἀ π ὸ σ τ ο λ ο ν, Ἀ ρ ε ῖ ᾶ δ α Ἀ μ φ ι λ ο γ ῖ α ς. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας εὐγενεῖ μερίμνη τῆς Ἱ ε ρ ᾶ ς Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς σας. — Α ἰ δ ε σ ι μ. Κ α τ σ α μ π ῖ ρ η ν Α ὕ γ ο υ σ τ ῖ ν ο ν, Ἐ φ η μ. Κ ω ν ω π ῖ ν η ς Κ α τ ο ῦ ν η ς. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας εὐγενεῖ μερίμνη τῆς Ἱ. Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς σας. — Α ἰ δ ε σ ι μ. Π α πα δ ο κ ω ν σ τ α ν τ ᾶ κ η ν Ἐ μ μ., Ἁ γ ἰ ο ν Ἰ ω ᾶ ν η ν Χ α ν ῖ ο ν. Δ ἐν μ ᾶ ς ἔ ν η μ ε ρ ὄ σ α τ ε ἐ π ἰ τ ῆ ς ἀ λ λ α γ ῆ ς τ ῆ ς δι ε υ θ ῦ ν σ ε ω ς σας. Ἡ δ ῆ ἔ γ ἔ ν ε τ ο ἡ τακτοποιήσις σας καὶ σᾶς ἀποστέλλομεν ἀπὸ 1-1-63 ἕως νῦν, τὰ τεύχη. — Α ἰ δ ε σ ι μ. Π α πα δ ὄ π ο υ λ ο ν Ἰ σ α ᾶ κ, Ν ἑ ᾶ ν Ζ ω ῆ ν (Λ ο υ δ ῖ α) Κ ο υ ρ α λ ῖ ω ν. Ἐγένετο ἡ τακτοποιήσις τῆς διευθύνσεώς σας εὐγενεῖ μερίμνη τῆς Ἱ. Μ η τ ρ ο π ὄ λ ε ω ς σας, καὶ ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1-7-63 ἕως νῦν τεύχη. Ἐἶ χ ε ν δι α κ ο π ῆ ἡ ἀ πο σ τ ο λ ῆ κα τ ὀ π ἰ ν ἔ π α ν ε ἰ λ η μ μ ῆ ν ὀ ν ἐ π ἰ σ τ ρ ο φ ᾶ ν μ ἔ τ ῆ ν ἔ ν δ ε ἰ ξ ῖ ν « ἄ γ ν ω σ τ ο ς ε ἰ ς Ν. Ζ ω ῆ ν Ἐ δ ῆ σ σ η ς ». — Κ ο ι ν ο τ ῖ κ ῆ ν β ἰ β λ ῖ ο θ ῆ κ η ν Γ ε ρ α κ α ρ ε ῖ ο υ, Κ ἰ λ ῖ ς. Ἐνεγρά-

φητε καὶ ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1-1-64 κυκλοφορήσαντα τεύχη.—**Αἰδεσιμ.** Βασίλειον Τασιόν, Κορομηλιῶν Δομοκοῦ. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ὑπ' ἀριθμ. 22 καὶ 23 τεύχη.—**Αἰδεσιμ.** Γεώργιον Κόλλιαν, Παῦλια Μεγαλοπόλεως. Σᾶς ἀπεστείλαμεν ἅπαντα τὰ ζητηθέντα τεύχη.—**Αἰδεσιμ.** Γρόλλην Δημήτριον, Κῶ Δωδεκανήσου. Ἐνεγράφητε καὶ ἐστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1-1-64 κυκλοφορήσαντα τεύχη.—**Κύριον** Ἰωάννην Καλέλλη, Καθηγητὴν Ἀγιάσου Λέσβου. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ ἀπὸ 1-1-64 κυκλοφορήσαντα τεύχη. Εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν ἀποστέλλομεν ὑμῖν ἀπόδειξιν τῆς σταλείσης συνδρομῆς σας.—**Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης**, Βιβλιοθήκη. Ζητηθὲν τεύχος ἐστάλη.—**Αἰδεσιμ.** Μαρκόπουλον Εὐάγγ., Γαλάτιστα Χαλκιδικῆς. Ἐστάλη ζητηθὲν τεύχος.—**Πανος.** Ἀρχιμ. Νασόπουλον Ἀνδρέαν, Ματσούκιον Ἀγρινίου. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας τὴν ὁποίαν ἐπληροφόρηθμεν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας καὶ ἀπεστείλαμεν εἰς ὑμᾶς τὰ ζητηθέντα τεύχη.—**Αἰδεσιμ.** Στιβακτάκην Ὀρέστην, Ἀγ. Μαρίναν Χανίων Κρήτης. Ἐτακτοποιήθη ἡ διεύθυνσίς σας καὶ ἀπεστάλησαν εἰς ὑμᾶς τὰ ἀπὸ 1.1.64 κυκλοφορήσαντα τεύχη. Ἐπὶ τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα ἀναφέρετε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας θὰ ἔχετε προσεχῶς ἀπάντησιν. Διεβιάσθη ἤδη ἡ ἐπιστολή σας εἰς τὴν ἀρμόδιαν ὑπηρεσίαν.—**Αἰδεσιμ.** Σαράντον Χρῆστον, Ἀρμένιον Λαρίσης. Ἐνεγράφητε καθὼς καὶ ὁ Ἱερὸς Ναός.—**Ἱερὰν Μητρόπολιν Κασσανδρείας**, Πολύγυρον. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν ζητηθέντα τεύχη.—**Αἰδεσιμ.** Γερακιώτην Θεοδόσιον, Ἐπισκοπὴν Βερροίας. Ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς ἐπὶ τοῦ συνταξιοδοτικοῦ θέματός σας τὴν 16-4-64.—**Αἰδεσιμ.** Πανάγον Δημ., Ἐφημ. Πραγματευτῆς Κυνουρίας. Σᾶς ἀπαντῶμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—**Κύριον** Ἰωάννην Ρεπάνην, Καθηγητὴν, Δράμας. Ἀπαντῶμεν εἰς ὑμᾶς δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—**Αἰδεσιμ.** Σπαντιδέαν Ἀθανάσιον, Ἐφημ. Δολῶν Καλαμάτας. Ἀπαντῶμεν εἰς ὑμᾶς λεπτομερῶς εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν μας.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ Ἐκθεσις τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης εἰς τὸ Ζάππειο καὶ τὸ ξαναζωντανεῦμα μιᾶς μεγάλης ἐποχῆς.—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὰ λειτουργικὰ κείμενα.—**Φωτίου Κόντογλου**, Τί εἶνε ἡ Ὀρθοδοξία καὶ τί εἶνε ὁ Παπισμός.—**Θ. Σπεράντσα**, Ἡ Κλεισοβα.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Πίστις, θεραπεία, συμβουλή.—**Ἀρχιμ. Προκ. Παπαθεοδώρου**, Τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν Κύριον.—«Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» Μέρος τέταρτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τοὺς «Ἀριθμοὺς» ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρους. Ἀπόδ. Θεοδόση Σπεράντσα.—**Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Οἰκογένεια.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγῆς ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδ. Ἀνθίμου Θεολογίτη.—**Βασ. Μουστάκη**, Ἡ λειτουργικὴ ἀνθησις τῶν ἀρετῶν.—**Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.**—**Ἀλληλογραφία.**